

danske bio analytiker

6/10

sterport

CPH Lufthavn af

Kæmpe kongrestema
Forslag, fagdebat, fotos - og fællessang
// side 10

Virker din medicin?
Køb en gentest på apoteket
// side 30

FORMANDENS LANGE FARVEL

Bert Asbild går af, men tager lige to år i IFBLS

// side 06

2019 Januar

06 Nu bliver der tid til en ordentlig morfar og farfar

Bert Asbild går af som formand, men tager lige to år i IFBLS

10 STOR REPORTAGE FRA DBIO'S KONGRES

Bioanalytikere i begejstret beta

Kom an! 118 delegerede var 20. og 21. november samlet i Odense for at afstikke sigtelinjerne for de næste tre år i Danske Bioanalytikere. Det skete i en stemning af munter optimisme og en tillid til, at der er masser af udviklingsmuligheder for faggruppen.

24 Verdenskongres i København 2020

Kronprinsesse Mary er inviteret, og du kan vinde din helt egen skrig-orange IFBLS-cykel

26 Værdifulde færøske gener

På Færøerne indsamler bioanalytikere blodprøver til en helt unik biobank.

30 Virker din medicin?

Lyngby Svane Apotek tilbyder gentest i håndkøb, som kan vise, om ens medicin virker optimalt.

34 Månedens tal

34 Navnenyt

34 Søg penge i dbio's fond

35 Spørg dbio

dbio nr. 1

8. januar 2018
udgiver
Danske Bioanalytikere
Skindergade 45-47
1159 København K.
Tlf.: 4422 3246
e-mail: bladet@dbio.dk

dbio.dk

REDAKTION

Jytte Kristensen,
ansvarshavende redaktør
tlf. 4422 3242

STILLINGSANNONCER

Pia Vinther Christensen,
annoncer@dbio.dk
tlf. 4422 3257

FORSIDE

Lars Bahl

TEKSTSIDEANNONCER

Dansk Mediaforsyning
tlf. 70 22 40 88
dbiotekst@dmfnet.dk

DESIGN, PRODUKTION OG TRYK

OTW A/S
Trykt på Miljøpapir

OPLAG 6.800

Udkommer 11 gange årligt

Tilsluttet Dansk Fagpresse
forening og Fagpressens
Medie Kontrol.

Artikler i "danske bioana-
lytikere" dækker ikke
nødvendigvis redaktionens/
Danske Bioanalytikeres syns-
punkter. Eftertryk kun tilladt
med kildeangivelse, dog ikke i
erhvervs-mæssig sammenhæng.

AFLEVERINGSFRISTER

Sidste frist for aflevering
af redaktionelt stof og
annoncer er klokken
12.00 på dagen for
deadline. Denne frist
kan ikke overskrides.

Nr. 2 udkommer

24. januar 2019
frist 8. januar 2019

Nr. 3 udkommer

22. februar 2019
frist 5. februar 2019

Nr. 4 udkommer

12. marts 2019
frist 26. februar 2019

SAKURA

**We empower
pathology
professionals**

Visit us at sakura.eu

Sikke en herlig kongres!

Så har vi taget hul på ikke bare et nyt år, men også en ny kongresperiode; de næste tre år skal jeg som formand samarbejde med Katja Wienmann Bramm - hende kender I - og Bitten Kaanbjerg Kristensen, som indtil videre nok især har været kendt i Region Midtjylland.

Vi er jeres nye forretningsudvalg og har rystet posen med opgaver og bestemt os for at arbejde mere på tværs, end der tidligere været tradition for. Det er i alt fald vores intention, men vi er naturligvis - ligesom hele faggruppen - i beta. Tingene kan ændre sig undervejs.

Hvis I allerede bliver lidt matte over at høre det udtryk, beta, vil jeg lige beskrive den fantastiske stemning på dbio's kongres i Odense i november; hold da op! Sådant en fremtidsro, sådan en vilje til at se faglige udviklingsmuligheder, sådan et fokus på løsninger. På bevægelse.

Jeg deltog selv i diskussioner under den session på kongressens første dag, der netop hed "bioanalytiker i beta". Jeg fik så mange gode input, og det gør mig virkelig stolt at være formand for en faggruppe, der i den grad ønsker at bidrage. Og som kender sit eget værd. Den kombination er, ja - guld værd i et sund-

hedsvæsen, der pr definition altid er under pres, og hvor der er kronisk brug for at tænke nyt og konstruktivt.

Det skal naturligvis ikke oversættes til, at jeg bifalder de ofte helt hovedløse hovsa-nedskæringer og uigennemtænkte strukturforandringer, der hærger i samtlige regioner - i forskellige versioner. Mere for mindre, er parolen. Den tilgang trækker tænder ud og er med til at tage lysten ud af jeres hverdag. Kongressen havde af samme grund også arbejdsmiljøet på dagsordenen, og det vil også de næste tre år have vores konstante bevågenhed. Vi skal nemlig ikke bare have blikket rettet mod horisonten og de perspektiver og nye jobmuligheder, der udfolder sig dér. Vi skal også huske at have blik for hinanden, for kollektivet, for kollegerne.

Skal vi altid være den bedst mulige version af dbio, har vi brug for, at I aktivt er med til at skabe og forbedre arbejdspladser, der både er socialt bæredygtige og har plads til flyvende faglig udvikling.

Efter kongressen - der i øvrigt markerede organisationens 70 årsjubileum - er jeg superoptimistisk på faggruppens vegne. Godt nytår! Velkommen til en ny kongresperiode! ▣

”

Vi skal også huske at have blik for hinanden, for kollektivet, for kollegerne.

Af Martina Jürs, formand i Danske Bioanalytikere

The Aptima[®] HPV assay
**THE NEW GOLD
STANDARD?**

The Aptima[®] HPV assay is fast becoming the new **Gold Standard** in Cervical Cancer HPV Screening.

The Aptima HPV assay combines excellent sensitivity with unrivalled specificity¹⁻⁵ and clinical efficacy proven up to 7 years.⁶⁻⁸ Significantly improved specificity has “*tremendous implications for improved global public health*”⁶ by delivering less false positive misdiagnosis, less colposcopy referrals, less patient anxiety and unnecessary overtreatment.^{1-5*}

Diagnostic Solutions | healthdxs.com/en | Nordiclnq@hologic.com

References: **1.** APTIMA HPV Assay [package insert, AW-14517-001 Rev 005 (EN)], San Diego, CA; Hologic Inc., 2018. Table #43. **2.** Reid et al., Am J Clin Pathol 2015 Sep;144(3):473-83 (CLEAR). **3.** Iftner et al., J Clin Microbiol 2015 53(8):2509-2516 (GAST). **4.** Cook et al., J Clin Virol 2017 Feb;87:23-29 (FOCAL). **5.** Haedicke & Iftner, J Clin Virol 2016 76:S40-48. **6.** Forslund et al., Int J Cancer 2018 Aug 19. doi: 10.1002/ijc.31819 [Epub ahead of print]. **7.** Cook et al., J Clin Virol 2018 108:32-37 (FOCAL). **8.** Iftner et al., J Clin Microbiol 2018 doi:10.1128/JCM.01177-18 (GAST) [Accepted Manuscript].

*Compared to HPV DNA assays.

ADS-02426-NOR-EN Rev 001 © 2018 Hologic, Inc. All rights reserved. Hologic, The Science of Sure, Aptima and associated logos are trademarks and/or registered trademarks of Hologic, Inc. and/or its subsidiaries in the United States and/or other countries. The content in this piece is for information purposes only and is not intended to be medical advice. For specific information on products, please contact your local Hologic representative or write to Nordiclnq@hologic.com.

**Aptima[®] HPV
Assay**

NU

Gennem sin formandsperiode på 10 år har Bert grebet enhver chance for at stå ansigt til ansigt med medlemmerne og svare på spørgsmål. Her til et symposium for bioanalytikere ansat i lægepraksis.

bliver der tid til en ordentlig

- og farfar. Først skal der lige soves igennem. Derefter vil Bert Asbild bruge sit formandsotium på at være sammen med en hel bunke børnebørn, forsøge at lære fransk (igen), rejse en masse – og i den forbindelse i øvrigt tage en tårn for dbio i den internationale bioanalytikersammenlutning op til verdenskongressen i København i 2020. Og så skal han tilbage til Fyn efter ti års eksil i hovedstaden

Flyttelæset kører snart igen mod vest. Tilbage til fødeøen Fyn, hvor de fem børnebørn også bor.

Til NML-kongres i Island.

TEKST / HELLE BROBERG NIELSEN, JOURNALIST
FOTO / LARS BAHL OG PRIVAT

Han er allerede tyvstartet på at savne dbio. Medlemmerne. Eller "kollegerne", som den gamle tillidsmand er blevet ved med at kalde dem. Hovedbestyrelsen; de skarpe madamner (plus/minus en enkelt kønsfælle). Sekretariatet i København K, hvor hans skrivebordsstol har stået – men ofte har været tom; en fagforeningsformand skal helst ikke sætte sig for mageligt til rette dér. I selvsamme kontor i øvrigt, hvor dbio's to næstformænd – Forretningsudvalget – også har faste pladser. En base, han i disse dage netop er ved at rydde for sine ting, og et kontorfællesskab, der fremover vil bestå af formand Martina Jürs, 1.-næstformand Katja Wienmann Bramm og Biten Kaanberg Kristensen som 2.-næstformand og nyvalgt.

Fem børnebørn på ti år

"Jamen, jeg vil da længes efter det hele. Men jeg kommer jo fortsat til at have noget med dbio at gøre. Ved verdenskongressen i Firenze i september blev jeg valgt ind i IFBLS' bestyrelse og har derfor naturligt en koordinerende rolle mellem IFBLS og dbio's hovedbestyrelse samt den styregruppe, der sammen med dbio skal stå for verdenskongressen her i København om to år," siger Bert Asbild. Han nåede at blive bidt af det internationale arbejde i sin tid som formand.

"Jeg var ellers sådan rigtig en hjemmefødning; var ikke så meget for at være væk fra Fyn. Men jeg har virkelig fået smag for at rejse, både arbejdsmæssigt og privat. Begge dele kommer jeg også til de næste år. Det er i alt fald min plan. Dét og så at begynde at lære fransk – igen. Jeg har en niece, der er

fransk gift og bor i Paris. Hendes søde unger er ikke tosprogede, så der er vel ingen vej udenom," lyder konklusionen.

Men først rykker han tilbage til sin fødeø. Familien – de to voksne børn, to voksne papbørn og ikke mindst de fem børnebørn – trækker. Den ældste af tredje slægtsled kom i øvrigt til verden, 4 uger efter at Bert Asbild blev formand for dbio. Siden er de kommet jævnt dumpende med den yngstes ankomst i foråret 2018.

Fire årtier med fagpolitik

Bert Asbild er en menneskeperson om noget. Ekstrovert og aktivt opsøgende. Det har ikke mindst været fællesskabet, samarbejdet – teamet – der har været hans motor. Helt tilbage fra da han kom til Odense Sygehus som hospitalslaborantelev ved lidt af en tilfældighed og naturligvis få år efter blev en meget veltalende tillidsmand i dét, der dengang adlød den noget mindre mundrette betegnelse Landssammenslutningen af Hospitalslaboranter, LaH. Utallige årgange af medlemmer husker hans skiftevis knivskarpe, skiftevis drilske indlæg fra talerstolen på kongresserne. Han boltrede sig, når han sammen med sine fynske med-delegerede gav foreningens skiftende ledelser noget at skulle forsvare, forklare og i alt fald forholde sig til. Og forsamlingen fik ofte en kvik formulering at le ad.

"Jamen, det var altså lidt sjovere dengang ..." som han konstaterede på den seneste kongres i november.

Det fagpolitiske engagement strækker sig tilbage til 1976, hvor den unge hospitalslaborantelev blev kontaktperson for

Et langt liv med fagligpolitisk arbejde. Her i kredsbestyrelsen i 1985 som nr. 2 fra venstre i forreste række. Yderst til højre en anden navnkundig dbio-politiker, kredsformand Inger Søndergaard.

Bert med sin søn til Eventyrløbet i Odense. Det største motionsløb i Danmark med distancer på 5 og 10 km og en børnerunde på 2,1 km.

sine medelever på Odense Sygehus. Derefter valgt som tillidsmand i 1979. Blev i 1981 fællestillidsmand for hele faggruppen på sygehuset. Kom i 1983 ved etableringen af den gamle kredsstruktur med i LaH's hovedbestyrelse som suppleant. Ordinært medlem i 2006. Formand fra 2008. Valgt og siden genvalgt i 2012 og i 2015 uden modkandidater.

"Fagforeningen har fyldt så meget i mit liv så længe, næsten 40 år," siger han. Næsten vantro. Men også lettet over at give stafetten videre, fornemmer man. Nu vil han tage sig en lang lur indtil på den anden side af jul. Påstår han og griner.

Forhandlingsfællesskabet er nr. 1

2018 har også været et særdeles hektisk overenskomstår. Flere af de mærkesager, Bert Asbild har brændt for, gik lige pludselig op i den berømmede højere enhed. En samlet fagbevægelse, godt gammeldaws sammenhold og en faglig kamp, der virkelig var til at få øje på i gadebilledet. Solidaritet, synlighed, resultater.

Således takker Bert Asbild også af med en tjekliste, der har fået sat en række flueben.

"Det allervigtigste for mig var, at vi fik etableret Forhandlingsfællesskabet. Det var en af de ting, jeg stillede op som formandskandidat på. Og så er jeg rigtig tilfreds med, at dbio i 2012 igen fik næstformandskabet i Sundhedskartellet efter at have været ude i en årrække," siger han.

OK 18 blev også en passende afslutning på et årti – i slip-

BERTS TOP

5

1

Var med til at samle fagbevægelsen i Forhandlingsfællesskabet

2

Genvandt i 2012 næstformandskabet i Sundhedskartellet

3

Gennembrud og massiv synlighed for bioanalytikere ved OK 18

4

Tillæg til laboranterne ved OK 18

5

2016: Første overenskomst for praksisbioanalytikere siden 2003, der ikke røg i Forligsinstitutionen.

strømmen på finanskrisen – hvor overenskomstresultaterne havde været magre og arbejdsgiverne nogle hårde bananer. Derfor var det også meget tilfredsstillende at opleve, hvordan den koordinerede kampindsats udløste bred folkelig opbakning til at give de offentligt ansatte et ordentligt klap på skulderen.

"Denne gang var der desuden mulighed for at give laborantgruppen i dbio et ti-årstillæg. Det har de som bekendt ønsket længe," tilføjer han.

Og så har dbio's forslag om at etablere en såkaldt timebank siden 2011 overlevet modstand fra andre medlemsforbund under Sundhedskartellet, herunder Dansk Sygeplejeråd. Forslaget støttes af 90 procent af dbio's medlemmer og blev ved OK 18 bragt med til forhandlingsbordet som et krav i Forhandlingsfællesskabets regi. Der er stadig et stykke vej, før tanken bliver en realitet, men sagen er sat i proces.

Den menneskelige faktor

Bert Asbild kom ind i fagpolitik i en fjern fortid, hvor der blev drukket øl til frokost, og hvor der stadig blev røget intenst til møderne. Han husker sine første år på Centrallaboratoriet på det senere Odense Universitetshospital, OUH, som et slaraffenland. Alle de damer!

"Jeg blev student fra en ren matematisk drengeklasse på Mulernes Legatskole og var egentlig gået i gang med at tage en basisuddannelse inden for naturfag. Jeg ville læse biologi.

Bert Asbild og dbio's nye formand Martina Jürs i Athen i oktober 2016 i forbindelse med et møde i EPBS, European Association for Professions in Biomedical Science.

I paneldebat på Folkemødet på Bornholm.

OK18 blev skelsættende for et nyt sammenhold i fagbevægelsen. En succes, som Bert i høj grad mener, kan tilskrives dannelsen af Forhandlingsfællesskabet i 2015. Der er 51 medlemsorganisationer med i alt ca. 564.000 medlemmer.

På dbio's kongres i november overrakte Bert en symbolsk nøgle til dbio til den nye formand Martina Jürs.

På bioanalytikernes verdenskongres i Firenze i 2018 blev Bert valgt ind i IFBLS' bestyrelse. Han får dermed en central placering i arbejdet med verdenskongressen i 2020, hvor Danmark er vært.

Det miljø var ikke noget for mig, for mange medicinstuderende. Så faldt jeg over en annonce, hvor der blevet søgt hospitalslaborantelever. Jeg anede knap, hvad det var, eller hvad jeg gik ind til. Jeg blev ene mand på et hold med syv. Til den første julefrokost var vi tyve mænd og 100 kvinder. Men det var en arbejdsplads, hvor der også var uforholdsvist mange mandlige bioanalytikere sammenlignet med mange andre steder. Der var en god samarbejdskultur med en munter tone; lidt rå, men hjertelig. Det var så heldigt at kunne starte sit arbejdsliv sådan et sted," siger Bert Asbild.

Faget fascinerede, men det var ikke mindst den menneskelige kontakt – de menneskelige kontakter – der blev definerende for den kommende formands karriere. Han var god til at tage blodprøver, også de vanskelige, dem på bittesmå kuvøsebørn fx.

"Jeg havde talent for det og blev mere eller mindre tilknyttet børneafdelingen; ork, jeg er blevet både sparket og bidt. Selvom jeg egentlig var fuldtidsfrikøbt som fællestillidsmand fra 1981, blev jeg ved med at holde fast i weekendvagterne. For at bevare en tilknytning til faget. Det fortsatte helt til 92; da opdagede jeg, at de andre skyndte sig at bytte vagter, hvis de kunne se, at jeg havde vagt. Det var jo et vink med en vognstang! Jeg kunne efterhånden ikke betjene apparaturet, og de andre følte, at de skulle arbejde for to sammen med mig. Det var ikke nok bare at kunne tage blodprøver, og så stoppede jeg med det," siger han. Og genfortæller gerne historien om den

sidste, han tog. Langfredag 1992. På et kuvøsebørn, halvandet kilo. En fuld koagulation i en vene.

"Moderen stod og græd ved siden af. Så da blodet så løb med det samme, gav hun mig et kys. Meget bevægende," siger Bert Asbild.

Tættere på patienten

Som afgangssalut på kongressen sagde han blandt andet, at hvis bioanalytikerfaget ikke fandtes, måtte man se at få opfundet det.

"Vi er med overalt, hvor det sker, i sundhedsvæsenet. Fra fødsel til død. Og selvom vi ofte hører det modsatte, så har automatiseringen ikke betydet arbejdsløshed for faggruppen. På OUH har jeg selv oplevet, at den lokale avis skrev, at et nyt fuldautomatisk analysesystem, vi skulle have indført, ville erstatte 150 ansatte. Nu var vi ganske vist kun ca. 100. Men der kom ikke afskedigelser; man fandt i stedet nye opgaver," siger han.

Og med den er der også spiret en ny fagidentitet frem:

"Vi har jo nok tidligere været kendt som de sure regelryttere 'nede' på laboratoriet. Der er vi heldigvis blevet mere fleksible og indretter os i højere grad efter, hvad der sker i klinikken, og hvad der tjener patienterne bedst. Det er jo det, der bl.a. ligger i idéen om den diagnostiske samarbejdspartner. Vi skal være stolte af vores fag og fortsat kaste os ind og påtage os nye opgaver. Og vi skal hele tiden bevæge os tættere på patienten," siger Bert Asbild. ■

BIOANALYTIKER I

begejstret

KONGRES 2018

Undersøgelse viser: En optimistisk faggruppe, der bryder murene ned og formår at balancere i det ukendte

Om eftermiddagen på kongressens første dag præsenterede **Martina Jürs** de delegerede for resultaterne af det projekt, som har lagt navn til kongressen. "Bioanalytiker i beta".

Projektet startede på kongressen i 2015. Her blev tre forslag vedtaget, som handlede om, hvem bioanalytikerne er som profession? Hvor den er på vej hen, og hvad bioanalytikerne kan – og vil – bruges til i fremtidens sundhedsvæsen?

Martina understregede, at projektet ikke er mundet ud i en GPS, man kan styre efter.

"Fremtiden stritter i alle retninger. Den står pivåben, og det er jo

ikke fremmed for os bioanalytikere, som altid er i beta. Dvs. at professionen altid er i bevægelse. På vej et nyt sted hen. Vi lærer nye metoder, får andre opgaver, gør ny teknologi til vores ven og søger nye arbejdsområder, hvor vores særlige faglighed og spidskompetencer kan sættes i spil."

Og bioanalytikerne er helt med. Mange mure er revet ned i de senere år.

"Projektet her viser, at der er en optimisme i faggruppen. Fra at være lukket om os selv, byder vi os nu til, når muligheden opstår. Det er tydeligt, at patientens be-

hov og samarbejdet med andre faggrupper fylder meget mere i professionen end tidligere.

Hvis man skal være lidt fræk, er vi på vej væk fra de formynderiske damer bag laboratoriemurene til diagnostiske samarbejdspartnere," fortalte Martina Jürs.

Derefter var det de delegeredes tur til at bidrage til projektet.

Martina Jürs kom ridende ind: "Vi venter ikke på prinsen på den hvide hest. Vi rider selv", indledte hun sin præsentation af "Bioanalytiker i beta".

> Afstemning

Salen fik lov til at stemme om spørgsmål om fagets og professionens fremtid ud fra multiple choice metoden.

Spørgsmålene var blandt andet:

Hvordan går det med den monofaglige kerne? Hvilken teknologisk udvikling skal faget forberede sig på? Vil specialegrænserne blive opløst som følge af præcisionsmedicin? Hvilke kompetencer skal bioanalytikerne satse mest på i fremtiden?

HVORDAN GÅR DET MED DEN MONOFAGLIGE KERNE?

Den er i nød
- uundværlig viden går tabt

13 /117

Den trænger til mere
opmærksomhed

46 UD AF I ALT 117 SVAR

Den er anderledes i dag,
men har det fint

42 UD AF I ALT 117 SVAR

Den er stærk
- ingen grund til bekymring

16 /117

Her ses resultatet af en af afstemningerne, som alle foregik elektronisk.

> Diskussion

Efter en times diskussion i grupper kom de delegerede tilbage i salen, hvor de fik tilbudt en mikrofon. Mange greb muligheden. Her et par af kommentarerne:

Else Marie Klærke, tillidsrepræsentant: "Tidligere sad folk bag muren. Men murene brydes ned, når der sker fusioner. Så er vi nødt til at skabe samarbejde"

Marianne Schou Martiny, bioanalytikerunderviser: "Nogle mure ser vi stadig, også mellem specialerne, men det ændres, når de studerende får kommunikation og tværfagligt samarbejde i deres uddannelse."

Lasse Jacobsen, bioanalytikerunderviser: "Vores afdeling har gode erfaringer med tværfagligt samarbejde, og vi får meget positiv feed-back, når sygeplejestuderende kommer over til os. Vi ved nu, at når de bestiller en hastprøve, så er det ikke for at være irriterende".

Lone Bojesen: "Som kvalitetskoordinator kan jeg se, at vi selv skal gøre noget for at profilere os. Efter at vi tilbød besøg i patologiafdelingen til andre faggrupper, er vi faktisk blevet overbooket".

HVAD GÅR DU HJEM OG FORTÆLLER OM "BIOANALYTIKER I BETA"?

Bevægelse er
nødvendigt for
at bibeholde
fagligheden

bio i konstant
udvikling

Muren er
væltet

Byg ikke mur
om vores
faglighed, men
vis styrke

Faget i
udvikling

Tværfaglighed

Et fag i
udvikling

Den tankegang
skal jeg lige
vænne mig til

Stræbende
mod alpha

Til sidst blev de delegerede spurgt om, hvad de ville fortælle derhjemme om projekt "Bioanalytiker i beta". Her er et udpluk af svarene.

OM PROJEKT "BIOANALYTIKER I BETA"

Tre forslag på kongressen i 2015 blev samlet i et. Fagligt Udvalg i dbio har været styregruppe for projektet.

De har bidraget med tanker og ideer til projektet: Lederrådet / Faglige udviklingsgrupper (53) / Regionsbestyrelse i hver region / Fokusgruppeinterview i hver region (63 medlemmer) / Studerendes Udvalg / Hovedbestyrelsen / Studerendes weekend / Kandidatnetværk / Uddannelsesforum (12) / Spørgeskemaundersøgelse – 1619 medlemmer deltog.

Nye Hovedbestyrelse

Forrest fra venstre: Martina Jürs, formand, Ane Marie Laursen, Hovedstaden, Trine Rasmussen, Syddanmark, Anja Aakeson, regionsformand, Sjælland, Anette Vestergaard, Nordjylland, Merete Kjeldgaard, regionsformand, Nordjylland.

Midterst: Klara Skjødt Jørgensen, Hovedstaden, Sidsel Nørskov Vest, Sjælland, Karin Vestergaard, regionsformand Midtjylland, Hanne Nielsen Bonde, regionsformand Syddanmark, Katja Wienmann Bramm, næstformand.

Bagest: Lotte Christensen, Hovedstaden, Bitten Kaanbjerg Kristensen, næstformand, Jesper Rønn, Syddanmark, Susan Mathiasen, Hovedstaden, Ruth Szöke Skovgaard, Midtjylland, Lene Mølgaard Thorbjørnsen, Midtjylland.

Det nye forretningsudvalg

Katja Wienmann Bramm, 1. næstformand, Martina Jürs, formand og Bitten Kaanbjerg Kristensen, 2. næstformand.

Her er vores fremtid

Kom an! 118 delegerede var 20. og 21. november samlet i Odense for at afstikke sigtelinjerne for de næste tre år i Danske Bioanalytikere. Det skete i en stemning af munter optimisme og en tillid til, at der er masser af udviklingsmuligheder for faggruppen.

I bladet er omtalt

31

af de

46

kongresforslag

Se alle på dbio.dk/

BIOANALYTIKER I
beta
KONGRES 2018

dbio arbejdsmiljøpris gik til Klinisk Mikrobiologisk Afdeling på Odense Universitets Hospital. De har undergået massive forandringer – både ledelsesmæssige forandringer og ændringer i arbejdstider og vagtplaner, og de har arbejdet intenst med "hvordan man sætter patienten først på en afdeling, som aldrig ser en patient". Prisen er på 10.000 kr. og uddeles til en arbejdsplads, der har gjort og gør en ekstra indsats for det psykiske arbejdsmiljø.

dbio-prisen gik til Ulla Saabye Steffensen, bioanalytiker på Klinisk Biokemisk Afdeling, Holstebro og Herning Sygehus for hendes arbejde med at bygge bro mellem regionen og kommunerne. Ullas indsats sikrer korrekte blodprøvesvar i hjemmeplejen. Prisen på 20.000 kr. gives til en rollemodel, der har formået at gøre bioanalytikerfaget endnu mere relevant i det danske sundhedsvæsen.

BIOANALYTIKER I
beta
KONGRES 2018

➤ Vi skal være flere - og alle skal blive længere

Hele næste kongresperiode vil dbio have et endnu stærkere fokus på både at hverve nye medlemmer og fastholde eksisterende. I alt seks forslag satte med forskellige indgangsvinkler emnet på dagsordenen, et blev trukket, de øvrige fem vedtaget.

Et forslag, fremsat af Organisatorisk Udvalg, henviste til den seneste MSI-medlemsundersøgelse, der peger på, at der er en gruppe medlemmer, der ikke oplever det samme udbytte af medlemskabet som andre.

"Vi ved jo, at der er nogle, der altid går og brokker sig. Den gruppe skal vi have fokus på. Og vi skal også forstå, at der er flere medlemsgrupper. Nogle går måske efter de kommercielle medlemsfordele. Andre vil rigtig gerne fællesskabet," lød det fra

Holger Dahl Greisen,

dbio-Sjælland, der præsenterede forslaget fra talerstolen.

Trine Rasmussen, fællestillsidsrepræsentant på Esbjerg Sygehus, var kvinden bag to for-

slag: Dels "Sammen er vi stærke - din mening betyder noget", dels "Fokus på faget - det handler om din fremtid". Hun mente, at tilgængelighed og faglighed passende kunne være omdrejningspunkter i kommentar til tiltag.

Martina Jürs, tiltrædende formand, var begejstret for, at der blev efterlyst indsatser med hensyn til både det fagpolitiske fællesskab og fagligheden.

"Det viser, at vi er en for- ening, der går på to ben. Og vi får den allerstærkeste form for fællesskab, når de to ting smelter sammen," sagde hun.

De delegerede stemte for at afsætte 200.000 kr. til formålet pr. år de kommende tre år. Der har tidligere hvert år været afsat 50.000 kr. til forskellige aktiviteter med henblik på hvervning og fastholdelse.

Også Studerendes Udvalg fik opbakning til deres forslag om at afsætte 50.000 kr. pr. år til at gøre et medlemskab af dbio mere relevant for de studerende.

➤ Trivsel og arbejdsglæde får også topprioritet de næste tre år

Måske burde dbio undersøge, hvilke mekanismer der er i spil hos de bioanalytikere, der ikke rammes af sygefravær på grund af psykiske faktorer.

Således en helt konkret anbefaling i et kongresforslag om "øget fokus på, at bioanalytikere holder både fysisk og psykisk til et langt arbejdsliv".

Forslaget blev præsenteret af **Stinus Hansen**, tillidsrepræsentant på Patologi-afdelingen på Hvidovre Hospital. Han og **Nina Ilsøe**, arbejdsmiljøre-

præsenteret på Klinisk Biokemisk Afdeling, Rigshospitalet fik understreget, at det ikke handler om at belønne de mere robuste eller udgrænse dem, der bukker under. Alene om at identificere de dynamikker, der gavner det psykiske klima på en arbejdsplads.

"Det er et supergodt forslag! Det er smadderspændende at begynde at se på de mekanismer," lød Nina Ilsøes kvittering fra talerstolen.

Ved afstemningen fik forslaget da også 100 procent ja-stemmer. Som det eneste på kongressen.

Tidligere havde Nina Ilsøe selv fået næsten enstemmig opbakning til et forslag om at afsætte 50.000 kr. til en pulje, der kan søges af arbejdsmiljørepræsentanter, som ønsker at opkvalificere sig.

"Arbejdsmiljørepræsentanter varetager et øget antal opgaver af meget kompleks karakter, bl.a. inden for psykisk arbejdsmiljø," argumenterede den skriftlige indstilling.

Men der skal ikke bare gøres en indsats på de indre linjer. "Påvirkning af regionerne til handling på arbejdsmiljøområdet," var overskriften på et andet forslag. Her var en kraftig opfordring om, at dbio lobbyer mere energisk for at få arbejdsgiverne i regionerne til at arbejde målrettet for at nå regeringens 2020-plan for et bedre arbejdsmiljø.

Christina Nielsen fra dbio-Sjælland, der fremsatte forslaget, undskyldte, hvis formuleringen måske kunne opfattes som lidt "fluffy". Men pointerede, at det drejer sig om at holde regionerne op på de mange "fine planer og hensigtserklæringer" på området.

Også dette forslag blev stemt massivt hjem uden indvendinger. □

STEMMETAL ARBEJDSMILJØINDSATS		
JA	100%	NEJ 0% BLANK 0%

STEMMETAL PULJE TIL AMIR		
JA	91%	NEJ 8% BLANK 2%

➤ HB sætter fagets ledere på dagsordenen

Ledergruppen i dbio får ikke en plads med observatørstatus i Hovedbestyrelsen. Vil ledere i HB, må de lige som alle andre stille op og være fagpolitisk aktive, imødegik **Hanne Bonde**, formand i dbio-Syddanmark, forslaget, der var stillet af Lederrådet i dbio.

Annelise Olsen, ledende bioanalytiker på Klinisk Patologisk Afdeling på Odense Universitetshospital, stille-

de derefter et ændringsforslag: At HB en til to gange om året dagsorden sætter vilkår og emnekredse, der optager fagets ledere. Susan Mathiasen, chefbioanalytiker i Blodbanken på Rigshospitalet – og fuldtid medlem af HB – var begejstret for kompromiset:

”Det er et blændende forslag. Stem for det!”
Det gjorde de delegerede så.

STEMMETAL		
JA	83%	NEJ 14% BLANK 3%

➤ Fokus på bæredygtighed

To forslag henviste til miljø og bæredygtighed i deres argumentation; det ene blev forkastet, det andet vedtaget.

Således vil foreningen fremover ”have fokus på en bæredygtig profil”. Blandt andet i forbindelse med produktion af dbio-merchandise og i muligheden for at fravælge fx medlemsblad og kalender.

Fravalgsmulighederne findes allerede, og det var en af årsagerne til, at det

andet forslag – om kun at udgive fagbladet digitalt – faldt.

Fleere på talerstolen argumenterede for det fysiske fagblads fortsatte berettigelse; det fungerer i mange sammenhænge som fagets visitkort udadtil. Og så bliver digitale magasiner sjældent læst, er erfaringen.

Der var enighed om, at muligheden for at fravælge det fysiske fagblad bør synliggøres bedre.

STEMMETAL BÆREDYGTIG PROFIL		
JA	88%	NEJ 7% BLANK 5%

STEMMETAL DIGITALT FAGBLAD		
JA	8%	NEJ 92% BLANK 0%

Ønsker du kun at læse fagbladet på nettet?

Du kan til hver en tid framelde dig fagbladet i den trykte form.

➤ Gå ind på dbio.dk/Fravalg-fagbladet

➤ Udfyld skabelonen og tryk på send.

Hvis du på et tidspunkt igen gerne vil have det trykte fagblad, kan du tilmelde dig igen på samme link.

Charlotte Mejborn, Majken Sand og Lone Koch.

➤ Sporbar

dbio skal fremover arbejde for, at bioanalytikere i højere grad er beskyttet af anonymisering. Lige som foreningen skal synliggøre den form for støtte, medlemmer i klemme kan hente hos dbio, når det drejer sig om personligt ansvar.

For hvor står man som bioanalytiker, hvis man får en klagesag på grund af et fejlagtigt prøvesvar? I dag kan medarbejderens fulde navn ses på svaret, hvilket vrede patient vil anlægge en klagesag. Eller opsøger en på privatadressen og hænger en ud på de sociale medier.

Disse bekymringer var baggrunden for et forslag fra tre delegerede fra dbio-Midtjylland, Charlotte Mejborn, Majken Sand og Lone Koch.

Både navneskiltet på kitlen og kvitteringen på et prøvesvar gør medarbejderne udsatte, lød argumentationen. Ikke mindst når flere sundhedsfaglige opgaver flyder fra læger til fx cyto-bioanalytikere, og de får ansvaret for at stille diagnoser og udsende prøvesvar.

Et eksempel på decideret stalking fra en patient blev refereret fra talerstolen.

Der blev fremlagt et ændringsforslag, hvor konklusionen blev, at dbio arbejder for, at det i højere grad bliver muligt at kvittere med sit regions-ID eller initialer. Og at foreningen skal være bedre til at oplyse om mulighederne for at yde støtte, hvis et medlem udsættes for anklager eller hetz.

Pointen er, at medarbejderne skal være sporbare. Ikke sårbare.

STEMMETAL		
JA	95%	NEJ 3% BLANK 3%

➤ Præcisering af regler for udmeldelse under konflikt

Under konflikten i foråret 2018 var nogle medlemmer i tvivl om, i hvilken periode de kunne melde sig ud af Danske Bioanalytikere på grund af konflikten. Kongressen valgte at præcisere dbio's vedtægter, så der nu står: ”Udmeldelse kan ikke finde sted, så længe der består en konflikt mellem dbio og en arbejdsgiver, inden for hvis område det pågældende medlem er beskæftiget. Konfliktperioden gælder fra tidspunktet, hvor et eventuelt konfliktvarsel er afsendt, og frem til og med at medlemmerne har godkendt en ny overenskomst.”

STEMMETAL		
JA	99%	NEJ 0% BLANK 1%

ESUM

➤ En konflikt kan føre til bankerot. Hovedbestyrelsen tager sine forholdsregler

De delegerede vedtog at ændre ordlyden af paragraf 20, stk. 4, så der i stedet for ordet "understøttelse" af medlemmerne under konflikt nu står "støtte" under konflikt. Ændringen betyder, at Hovedbestyrelsen ved udsigten til konflikt får mulighed for at vælge den løsning, som sikrer medlemmerne og foreningen bedst. Herunder også muligheden for konfliktlån.

Hvis dbio's medlemmer kommer i konflikt, hentes pengene til støtte i dbio's Garantifonden. Garantifonden indeholder som minimum 23 mio. kroner, men i tilfælde af strejke- og lockoutvarsel vil det beløb hurtigt være brugt op. Ved OK 18 havde dbio udtaget 10 procent af medlemmerne til strejke. Arbejdsgiverne varslede efterfølgende lockout for 60-70 procent af de ansatte. Hvis alle medlemmer skulle have fuld understøttelse ved strejke og lockout, ville det koste 30 mio. kroner pr. uge. Hvis støtten er på dagpengeniveau, er udgiften omkring det halve. Det indebærer, at der, uanset om dbio vælger dagpengeniveau eller sædvanlig løn, kun vil være midler i Garantifonden til 1-2½ uges konflikt.

STEMMETAL		
JA	98%	NEJ 2% BLANK 0%

➤ Mindst to generalforsamlinger på tre år

Hvor de fem regioner hidtil har skullet holde ordinær generalforsamling hvert år i de tre år mellem kongresserne, kan de nu vælge kun at afholde to. En af disse skal i kongresåret ligge i perioden 9.-23. september.

STEMMETAL		
JA	58%	NEJ 40% BLANK 2%

➤ TR skal hjælpe nyansatte

I dag sker indmeldelse i dbio elektronisk, og der er ikke længere brug for, at afdelingens tillidsrepræsentant kommer til de nyansatte med en indmeldelsesblanket til dbio, som det står i vedtægterne. **Jesper Rønn**, næstformand i dbio-Syddanmark, og **Holger Dahl Greisen**, delegeret fra dbio-Sjælland, foreslog derfor, at vedtægterne ændres, så der nu står, at tillidsrepræsentanten har pligt til at orientere nyansatte om dbio og hjælpe dem med indmeldelse eller opdatering af medlemsoplysninger.

STEMMETAL		
JA	99%	NEJ 0% BLANK 1%

➤ Karens: De mange skal ikke straffes for de få

Et forslag fra **Lotte Christensen**, regionsformand i Hovedstaden om at indføre en måneds karens for nyindmeldte medlemmer fik ikke medhold. Ligesom et forslag på kongressen i 2015 om tre måneders karens for nyindmeldte – ligeledes stillet af dbio-Hovedstaden – også dengang faldt til jorden.

Reglerne for hjælp fra dbio er, at der normalt kun ydes bistand i sager, der er opstået i medlemsperioden. En regel, som nogle udnytter lige til grænsen.

Lotte Christensen forklarede: "I Region Hovedstaden oplever vi jævnligt, at bioanalytikere og laboranter først melder sig ind, når lokummet brænder. Og at de så melder sig ud igen, når de har fået løst deres problem. Vi bruger en masse tid på disse svingdørsmedlemmer. Det vil en måneds karens kunne hindre."

Bert Asbild, afgående formand, advarede mod at indføre en generel karensperiode:

"Der vil altid være nogle, der regner den ud. Men jeg har en stærk fornemmelse af, at vi taler om et fåtal, og jeg synes ikke, at problemet har et omfang, der retfærdiggør, at vi mistænker alle."

Samme tone lød fra den nordjyske regionsformand:

"Vores opgave er at støtte op om vores medlemmer. Vi skal ikke gøre det ringere for alle andre. Stem nej," sagde **Merete Kjeldgaard**.

Mens næstformand i dbio-Hovedstaden **Klara Skjødt Jørgensen** var på linje med sin regionsformand.

"Vi oplever også, at folk ringer for at få hjælp uden at være medlem. Man må altså godt yde, før man kan nyde."

STEMMETAL		
JA	32%	NEJ 65% BLANK 3%

➤ Repræsentanter kan stadig være spritnye medlemmer

Tillidsrepræsentanter, regionsformænd, formand og næstformand kan fortsat melde sig ind i dbio, umiddelbart før de vælges. De delegerede valgte nemlig ikke at følge et forslag fra regionsformand **Lotte Christensen**, dbio-Hovedstaden, om, at man skal have været medlem af dbio i seks måneder, før man kan vælges til et tillidshverv. Dette for at sikre, at de, der stiller op til valg, også ved, hvad valget til tillidsrepræsentant indebærer.

STEMMETAL		
JA	26%	NEJ 73% BLANK 1%

> Hovedbestyrelsen fik nej til egenhændigt at beslutte hovedorganisation

Beslutningen ligger stadig hos dbio's øverste myndighed: Kongressen.

Hører dbio mest hjemme i FH, Fagbevægelsens Hovedorganisation, som er en fusion af LO og FTF, som dbio p.t. er medlem af? Eller er det i AC, Akademikerne, at Danske Bioanalytikeres interesser bedst varetages? Afgående formand Bert Asbild indledte debatten, som ikke skulle munde ud i en beslutning her og nu, men give Hovedbestyrelsen mandat til at vælge, om dbio skal forblive i FH eller flytte over i fx AC.

"Hvis vi vil AC, så er vi meget velkomne," lovede Bert Asbild, som har været i forhandling med AC om en eventuel optagelse.

dbio stemte i sin tid imod fusionen af LO og FTF, bl.a. af frygt for at miste indflydelse i kæmpeorganisatio-

nen. Det samme gjorde Danske Fysioterapeuter, som netop er blevet optaget i AC. I Ergoterapeutforeningen er man ligesom i dbio i gang med at diskutere et eventuelt skift af hovedorganisation. De to sidstnævnte er medlemmer af Sundhedskartellet ligesom dbio.

Debatten i salen afspejlede, at mange delegerede ikke følte sig klædt på til diskussionen. Men de ville dog heller ikke give HB mandatet til at afgøre det, sådan som Hovedbestyrelsens forslag ellers lød.

Dermed er det fortsat kongressen, der skal tage den endelige beslutning, hvis Hovedbestyrelsen når frem til at anbefale, at dbio søger optagelse i AC. Vælger HB, at dbio forbliver i FH, kræver det ikke en kongresbeslutning.

STEMMETAL		
JA	46%	NEJ 50% BLANK 4%

> Indmeldelse under konflikt. Reglerne lempes

For at man som medlem kan få støtte under en konflikt, skal man have betalt kontingent i mindst tre måneder inden konfliktens start. Belært af situationen i foråret 2018 foreslog Hovedbestyrelsen at skrive ind i vedtægterne, at "Hovedbestyrelsen i særlige tilfælde kan dispensere fra denne frist" på tre måneder.

Hovedbestyrelsens forslag skal ses i lyset af, at blandt andet Dansk Sygeplejeråd, DSR, i kølvandet på den sympati og den kampånd, der opstod i forbindelse med konflikten, åbnede op for, at ikke-medlemmer kunne blive en del af fællesskabet. De kunne således melde sig ind efter fristen og få fulde rettigheder i forhold til konflikten.

STEMMETAL		
JA	98%	NEJ 8% BLANK 1%

Helene Adlefeldt Larsen, Ricki Rasmussen og Mathilde Slyk

> Saltvandsindsprøjtning til studenterarbejdet

De var tre studerende på kongressen. Mathilde Slyk, Helene Adlefeldt Larsen og Ricki Rasmussen. Men de kunne have været fire, for de studerende har fire pladser som delegerede.

"Vi har en udfordring med at finde interessen for dbio hos de studerende. Fx kunne vi ikke udfylde pladserne her på kongressen," lød det fra de tre, som var gået sammen på talerstolen for at argumentere for, at dbio afsætter 50.000 kr. pr. år i 2019, 2020 og 2021 til aktiviteter for studerende: "Også for dem, som ikke er medlemmer," sagde Mathilde, Helene og Ricki.

STEMMETAL		
JA	98%	NEJ 2% BLANK 0%

> Kandidaterne. Hvorfor forlader de dbio?

I dbio's kandidatnetværk for bioanalytikere med en kandidatuddannelse er der p.t. 60-70 medlemmer. Men de kunne være mange flere, hvis de ikke valgte

dbio fra til fordel for en AC-fagforening. Sådan som det

sker i dag.

Lisbeth Koch Thomsen, delegeret fra dbio-Sjælland, adjunkt og medlem af dbio's Fagligt Udvalg, havde stillet et forslag om, at dbio

i den kommende kongresperiode undersøger, hvorfor mange bioanalytikere med en kandidatoverbygning fravælger medlemskab af dbio, og hvilke tiltag der kunne tiltrække flere kandidater til.

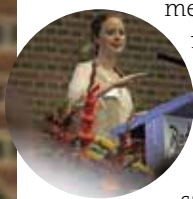
"De burde være medlemmer hos os, de er ansat på dbio's overenskomst, og dbio har forhandlingsretten for dem," argumenterede Lisbeth Koch Thomsen.

Martina Jürs: "Ja, det har stor betydning, at kandidaterne bliver i professionen. Vi skal udbrede, hvad vi kan tilbyde dem i dbio."

STEMMETAL		
JA	94%	NEJ 4% BLANK 2%

➤ Kontante medlemsfordele - ja, nej? Ja! Indtil videre ...

Vandene var delte, og begge positioners indlæg udløste spontane klapsalver: Ét forslag opfordrede dbio til at opsigte aftalen med LogBuy; det er ikke en fagforenings opgave at indgå aftaler for at opnå rabatter, som enhver kan google sig til, lød argu-

mentationen fra de delegerede i dbio-Syddanmark, der sammen

med **Gitte**

Rees-Andersen fra dbio-Hovedstaden var forslagsstillere.

Et andet forslag ønskede derimod at synliggøre de kontante medlemsfordele bedre, så flere kender til dem og kan få gavn af dem.

De delegerede stemte for at beholde dem – indtil videre.

Næstformand **Katja Wienmann Bramm** pegede på, at tilbuddene vil indgå i en større strategisk overvejelse i forbindelse med det forestående arbejde for at hverve og fastholde medlemmer.

Modstanderne slog på, at de 120.000 kr., LogBuy-aftalen koster dbio om året, kunne bruges bedre i foreningen

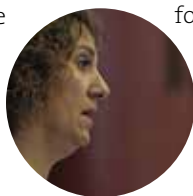
”Og hvordan passer sådan et tilbud ind i vores faglighed?” spurgte Gitte Rees-Andersen retorisk.

Ricki Rasmussen fra Studerendes Udvalg gik på talerstolen og slog et slag for at beholde rabatordningerne:

”Det er i de studerendes interesse. Har man en stram SU-økonomi, betyder det noget.”

Ikke kun det unge segment forsvarede dem. Hanne Præst, forhenværende HB-medlem, der netop er gået på pension, kunne også oplyse, at hun er fan og bruger.

Karin Vestergaard, ny formand i dbio-Midtjylland, opsummerede: ”Lad os bevare dem i denne kongresperiode og se på, hvordan de virker i forhold til rekruttering.”

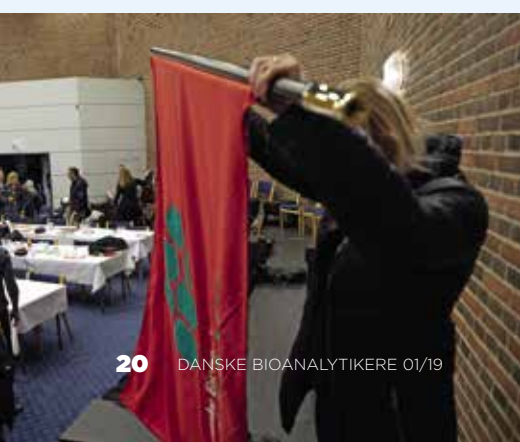
STEMMETAL SYNLIGGØRE MEDLEMSFORDELE

JA	96%	NEJ	2%	BLANK	3%
----	------------	-----	-----------	-------	-----------

STEMMETAL OPSIGE LOGBUY

JA	38%	NEJ	58%	BLANK	4%
----	------------	-----	------------	-------	-----------

➤ Frygt for at radiografer overhaler bioanalytikere indenom

Fire bioanalytikere fra Region Hovedstaden, som alle arbejder på klinisk fysiologiske/nuklearmedicinske afdelinger, kaldte på en hjælpende hånd fra dbio. De ser nemlig en trussel fra radiograferne mod bioanalytikere, som gerne vil arbejde inden for klinisk fysiologi/nuklearmedicin.

Deres forslag er, at dbio sætter fokus på bioanalytikerens fremtid inden for specialet og på bioanalytikerundersvisernes rolle i uddannelsen af radiografstuderende i nuklearmedicin.

Radiograferne har nemlig et forspring, når det gælder CT-scanninger, forklarede bioanalytikerunderviser **Anette**

Foldager, da hun fremlagde forslaget. For radiograferne er det nemlig en del af deres uddannelse at være

godkendt til at udføre CT og til at give

kontrast. Bioanalytikerne opnår først kompetencen på et obligatorisk CT-kursus efter deres uddannelse. Og derfor kan man frygte, at arbejdsgiverne i de klinisk fysiologiske afdelinger i fremtiden vil foretrække radiografer, der har valgt at specialisere sig i nuklearmedicin, frem for bioanalytikere. Det mener de fire forslagsstillere.

Når radiografstuderende i dag vælger retningen nuklearmedicin, er det afdelingens bioanalytikerundervisere, der skal undervise dem ud over at tage sig af deres egne bioanalytikerstuderende. Det giver udfordringer.

"Pladserne er få. Der er kamp om dem, og desuden skal vi undervise ud fra to forskellige studieordninger. Som underviser er jeg nødt til at tage hensyn til radiograferne, når jeg burde tage mig af bioanalytikerne," sagde Anette Foldager blandt andet.

Regionsformand fra Syddanmark Hanne Bonde mente, at forslaget er meget løst formuleret. Og efterlyste et succeskriterium.

"Jeg vil gerne sikre mig, at vi ikke bliver overlistet af udviklingen. Mit drømmescenarie er, at vi får en overbygning på vores fag, som er fælles for radiografer og bioanalytikere, men jeg ved jo godt, at vi nok ikke får noget helt konkret," svarer Anette Foldager.

Martina Jürs: "Det er en ret speciel situation. Men vi skal tage fat i det."

STEMMETAL			
JA	88%	NEJ	7%
		BLANK	5%

➤ Pulje til regionale projekter forlænges

Også i kongresperioden 2018-2021 vil der være en pulje på 250.000 kroner, som regionerne kan søge til projekter.

STEMMETAL			
JA	89%	NEJ	7%
		BLANK	4%

➤ Hurra for vidensdeling - men databasen fylder ikke sig selv

Der er nogle ideer, der er så åbenlyst gode, at alle synes om dem. Men samtidig så vanskeligt realiserbare, at de kan ende som en fuser.

Marianne Martiny Schou gik på talerstolen og strakte hænderne ud til

hver side: "Det er en kæmpe opgave, vi her sætter i gang. Det skal tænkes rigtig godt igennem."

Opgaven, Marianne henviser til, var et forslag om, at Hovedbestyrelsen skal undersøge muligheden for at oprette en database for bioanalytikerprojekter.

Ulla Saabye Steffensen

og Tina Østberg fra dbio-Midtjylland havde stillet forslaget. Ulla forklarede, hvordan en sådan database kan bruges til vidensdeling. Andre kan nyde godt af den viden, som allerede findes, og spare tid ved ikke selv at skulle starte helt forfra.

Martina Jürs mente, at opgaven giver rigtig god mening. Men hun advarede også:

"En database fyldes ikke op af sig selv, I skal være med til at bidrage til den. Ellers forbliver den tom."

STEMMETAL			
JA	90%	NEJ	8%
		BLANK	2%

BIOANALYTIKER I
beta
KONGRES 2018

➤ dbio vil ikke arbejde for en bioanalytikerfaglig master

"Der findes allerede en sundhedsfaglig kandidatuddannelse, men der mangler en bioanalytikerfaglig masteruddannelse. Hvorfor kan dbio ikke arbejde for begge dele?" sagde kvalitetskoordinator og udviklingsbioanalytiker

Lone Bojesen fra dbio-Hovedstaden som en kommentar til, at dbio i den næste kongresperiode har

arbejdet hårdt for at få en monofaglig kandidatuddannelse.

Martina Jürs forklarede:

"Hovedbestyrelsen har besluttet at fokusere på en kandidatuddannelse, vi mener ikke at det er muligt at komme igennem med begge dele. Så ja, vi lægger alle æg i en kurv, fordi vi ønsker at bevare troværdigheden over for universiteterne."

STEMMETAL			
JA	16%	NEJ	75%
		BLANK	9%

> Forsøg med professionsetiske ambassadører

Bioanalytikerfaget er fyldt med etiske problemstillinger, men arbejdet med etikken er de senere år tørret ind i dbio. På seneste kongres i 2015 vedtog man at nedlægge Fagetisk Nævn. I stedet skulle der oprettes en udviklingsgruppe for fagetik. Gruppen kom imidlertid aldrig rigtig i gang, da der ikke meldte sig nok interesserede. Nu gøres et nyt forsøg.

Kongressen vedtog en forsøgsperiode med

professionsetiske ambassadører. En i hver region plus et medlem fra dbio's forretningsudvalg.

De fem ambassadører bliver uddannet til arbejdet, og deres opgaver er at holde dbio's fagetiske univers opdateret, sætte professionsetiske refleksioner i gang og sammen med dbio's hovedbestyrelse placere etiske problemstillinger på dagsordenen. De fem ambassadører udpeges af dbio's regioner.

STEMMETAL			
JA	91%	NEJ	6%
		BLANK	3%

> Stadig forskel på næstformænd og regionsformænd

Regionsformændenes arbejdsbyrde vokser, og de sidder meget alene med opgaverne ude i regionerne. I dbio er de to næstformænd omgivet af et sekretariat med adgang til konsulenter. Denne ulighed var baggrunden for, at **Holger Dahl Greisen** fra dbio-Sjælland fremsatte et forslag om lønmæssigt at ligestille de fem regionsformænd med dbio's næstformænd.

Forslaget, der ville betyde en ekstraudgift for foreningen på 150.265 kr. pr. år., fandt kun opbakning fra 20 procent af de stemmeberettigede.

Afgående dbio-formand **Bert Asbild**:

"Ansvarsfordelingen i dbio skal kunne aflæses i lønnen. Og i Forretningsudvalget er man altid på arbejde."

Forslaget om at honorere regionsformænd og næstformænd i dbio ens blev ikke vedtaget.

STEMMETAL			
JA	20%	NEJ	75%
		BLANK	4%

HONORARER

Hovedbestyrelsesmedlemmer	28.450 kroner årligt
dbio's formand	816.007 kroner årligt
dbio's næstformænd	582.862 kroner årligt
Regionsformænd	557.520 kroner årligt
Regionernes næstformænd	28.450 kroner årligt

Kongressen vedtog at justere honorarerne med 5 pct. For formand og næstformænd samt for regionsformænd. Honoraret for regionsnæstformænd og hovedbestyrelsen justeres med 2,5 pct. Honorarerne reguleres i forhold til Sundhedskartellets lederoverenskomst

> Ny pris for bedste bachelorprojekt

"Jordemoderforeningen har en bachelorpris. Det samme har ergo- og fysioterapeuterne. Sådan en synes vi også, at dbio skal have," sagde **Marianne Martiny Schou**, som fremførte Fagligt Udvalgs forslag om en bachelorpris.

"Prisen kan være med til at synliggøre de studeres store arbejde. Det kan blive omtalt i fagbladet,

og det kan synliggøre dbio over for de studerende," lød det videre.

Kongressen vedtog forslaget og satte 16.000 kroner pr. år af til formålet.

STEMMETAL			
JA	86%	NEJ	8%
		BLANK	6%

> Kontingentet stiger

Trods et ændringsforslag om det modsatte var det Hovedbestyrelsens forslag om at sætte medlemskontingentet op med 1,5 procent pr. år, der løb med sejren.

Nina Ilsøe fra Region Hovedstaden var ophav til forslaget om at holde kontingentet i ro. Hun sagde: "Jeg bliver mødt med et massivt krav fra både kolleger og ikke-medlemmer om at holde det på dette niveau. Som fagforening ligger vi allerede i den øverste tredjedel".

Bert Asbild, formand på vej på pension, mindede om, at hvis kontingentet ikke blev opjusteret, er der aktiviteter, der må skrottes.

"Også noget af dét, I selv lige har været med til at vedtage her".

24 procent stemte for en fastholdelse af kontingentet, mens 4 procent stemte blankt.

De studerende slipper med et kontingent pr. kvartal på runde hundrede kr. gennem hele den kommende kongresperiode.

STEMMETAL			
JA	24%	NEJ	72%
		BLANK	4%

KONTINGENTUDVIKLINGEN I KR.

Kvartalskontingent	1. januar 2019	1. januar 2020	1. januar 2021
Aktiv	1598	1622	1646
Aktiv, nedsat	958	973	987
Passiv	328	333	338
Studierende	100	100	100

Dertil kommer et bidrag til Garantifonden på 30 kroner pr. kvartal for aktive medlemmer. 15 kroner for aktive medlemmer på nedsat kontingent.

Bert fik som afskedsgave en billedbog med fotos fra hans formandskarriere af den nye formand Martina. Martina fik til gengæld bogen "Taler der forandrede verden" af Bert. Plus en grøn nøgle til dbio.

*Hey ho kom her med dit blod
dit væv og lad prøverne tale
Vi er parate og fulde af mod
leverer, går aldrig i dvale*

Sådan lyder omkvædet til lejlighedssangen "Bioanalytikernes sang", som havde premiere på kongressen. Melodien er Jutlandia af Kim Larsen, og sangen er skrevet af Lasse Kjærulf. Han og Lars Mathisen spillede for, og hvis nogen ikke vidste det, så blev det her bevist. Bioanalytikere kan (også) synge.

Tre markante og mangeårige regionsformænd og medlemmer af hovedbestyrelsen sagde farvel på kongressen. De delegerede kvitterede med stående klapsalver.

Øverst **Mette Thomsen**, regionsformand dbio-Midtjylland
Nederst venstre: **Birgitte Scharff**, regionsformand, dbio-Hovedstaden
Nederst højre **Britta Mølgaard**, regionsformand, dbio-Nordjylland

BIOANALYTIKER I
beta
KONGRES 2018

Vi lader billedet stå et øjeblik ...

FOTO: RITZAU

Deres Kongelige Højheder Kronprinsen og Kronprinsessens Hofstat
Att: Hendes Kongelige Højhed Kronprinsesse Mary
Postboks 2143
1015 København K

05/10/18

INVITATION

Join the lab race – Danske Bioanalytikere afholder den 34. verdenskongres på vegne af International Federation of Biomedical Science. Det sker for første gang i Danmark, i København fra den 1. til 5. september 2020.

Danske Bioanalytikere vil derfor gerne indbyde Hendes Kongelige Højhed Kronprinsesse Mary til at deltage i åbningen.

Baggrunden for vores henvendelse er, at Kronprinsessen har et stort engagement inden for det naturvidenskabelige og sundhedsfaglige område. Vi har specielt noteret os, at Kronprinsessen er protektor for Ungdommens Naturvidenskabelige Forening og Forskningens døgn. Ligesom vi ved, at Kronprinsessen lægger et stort stykke arbejde i patientforeninger inden for sygdomsgrupper, hvor bioanalytikere arbejder med diagnostik og monitorering.

70-80 procent af alle diagnoser er baseret på forskellige former for laboratorieanalyser. Dette er imidlertid en kendsgerning, som ikke altid afspejler sig i den betydning, faggruppen tilskrives i den brede offentlighed. Det samme gør sig gældende i flere af de øvrige lande, hvorfra bioanalytikere vil deltage i kongressen. Vi håber derfor, at Kronprinsessen med sin deltagelse kan ændre på det billede.

Bioanalytikere er ikke alene en nøglefaggruppe inden for diagnostik og behandling, men spiller også en stor rolle inden for bioteknologisk forskning og i disse år ikke mindst inden for "personlig medicin", dvs. diagnostik baseret på genetiske analyser. Faggruppens særlige rolle er at være garant for kvalitet og præcision. Samme rolle spiller bioanalytikere i de private medicinal- og biotekvirksomheder, hvor de er ansat.

Verdenskongressen i København kommer til at favne såvel bioanalytikere, der er tilknyttet de mest avancerede højteknologiske laboratorier, som dem, der arbejder under mere ydmyge forhold ude i bushen eller i katastrofeområder, fx i Sierra Leone, hvortil også danske bioanalytikere var udsendt under ebolaudbruddet i 2014-15.

Bioanalytikerfaget har herhjemme en international profil og gør sig bl.a. bemærket ved at være en sundhedsfaglig uddannelse, som mange unge med anden etnisk baggrund søger ind på. Herunder også et markant antal unge mænd, selvom professionen i Danmark traditionelt set har været et kvindefag. Faget er med andre ord en integrations succes.

Hendes Kongelige Højhed Kronprinsesse Mary afgør selv rammerne og formen for sin deltagelse i åbningsceremonien den 1. september kl. 17, der er planlagt til i alt at vare en times tid i Bella Center København.

Med venlig hilsen
Danske Bioanalytikere

Bert Asbild,
formand

Martina Jürs,
næstformand

Katja Wienmann Bramm,
næstformand

Join the lab race - vind en cykel

I 2020 er Danmark (dbio, DEKS og LSB) værter for bioanalytikernes verdenskongres: IFBLS 2020 - join the lab race. Du skal selvfølgelig også med, og allerede nu har du mulighed for at vinde din helt egen IFBLS 2020-cykel.

KONKURRENCE

VIND

EN IFBLS
2020-cykel

Det eneste, du skal gøre, er at tage et billede af dig og din cykel og dele det på Instagram med:

#jointhelabrace

Husk, at opslaget skal være offentligt tilgængeligt.

Det med småt:
Konkurrencen løber til og med 28. februar 2019. Vinderen udvælges af IFBLS 2020-projektgruppen og offentliggøres i flere medier, herunder Facebook og ifbbs2020.org. Konkurrencen er hverken sponsoreret, administreret eller støttet af Facebook og/eller Instagram. Ansatte i dbio, DEKS og LSB kan ikke deltage.

IFBLS' kongres 2020

Styregruppen:

Danske Bioanalytikere: Martina Jürs, formand, Katja Wienmann Bramm, næstformand, og Bitten Kaanbjerg Kristensen, næstformand

LSB, Laboratorimedicensk Selskab for Bioanalytikere:

Peter Böhm, formand, og Majbritt Frost, næstformand

DEKS, Dansk Institut for Ekstern Kvalitetssikring for Laboratorier i Sundhedssektoren: Gitte Henriksen, institutchef og Morten Pedersen, kemiker

IFBLS, International Federation of Biomedical Laboratory Science: Bert Asbild, medlem af bestyrelsen.

Projektgruppe:

CAP: repræsenteret ved Christina W. Lohmann

Danske Bioanalytikere: Niels C. Jensen, journalist og webredaktør, Charlotte Lorentzen, sekretær, Jane Fyhn, faglig chef, og Marianne Nielsen, faglig konsulent og projektleder.

Der er endnu ikke nedsat en videnskabelig komité.

In 2020, The International Federation of Biomedical Laboratory Science (IFBLS) invites you to explore the future of biomedical science in a global perspective - and connect with biomedical scientists and laboratory technicians from around the world in Copenhagen.

**CU in
CPH
2020**

WHEN: September 1st-5th 2020 / **WHERE:** Bella Center Copenhagen
WHO: Biomedical Laboratory Scientists and Laboratory Technicians

Værdifulde færøske gener

”Disse øer er for det meste små, næsten alle adskilt ved smalle sund, og på dem har eneboerne, som er sejlet op fra vores Scotia, boet i omtrent hundrede år.”

På Færøerne tager to bioanalytikere rundt til bygderne for at indsamle blodprøver til en helt unik biobank. Målet er at samle en database med gener fra så mange færinger som muligt og dermed åbne op for forskning i genetiske sygdomme og personlig medicin

Den allerførste kendte beskrivelse af Færøerne fra den irske munk Dicuil i år 825 indikerer, hvor isoleret og sparsom en befolkning der historisk har beboet Færøerne. Indtil 1800-tallet boede der blot 4-5.000 færinger på de 18 små øer. I dag er der ti gange så mange, men en lille befolkning med så få oprindelige bosættere og lav indvandring har alle betingelser for at ende med at være mere genetisk homogen end andre samfund.

Det gør Færøerne til det ideelle sted til forskning i monogent betingede sygdomme, det vil sige sygdomme, som skyldes mutationer i et enkelt gen.

”Der er en stor interesse i forskning inden for en isoleret population som den færøske. Derfor tænkte man fra færøsk side, at det blev vigtigt at have en lovgivning, så forskningen foregår under

kontrollerede forhold,” forklarer Noomi O. Gregersen, ph.d. i molekylærbiologi og projektleder på projektet FarGen (Faroe Genome Project).

Genomdatabase tager fart

I 2005 vedtog Lagtinget, det færøske parlament, en rammelov for genetik. For at håndhæve denne lovgivning etablerede man Ílegusavni, den genetiske biobank, der samler biologiske data om færinger. Biobanken administrerer genetiske data med et væv- og blodregister, diagnoseregister og slægtsregister. Sidstnævnte er et digitalt stamtræ baseret på nationalarkivet og gamle kirkebøger, der går helt tilbage til midten af 1600-tallet.

Biobanken blev etableret i 2006, og nogle år senere blev projektet FarGen søsat. Et projekt, der skal samle genetiske data fra Færøerne. Formålet

Bioanalytiker Nina Djurhuus og hendes kollega Gunnrið Jóanesarson tager ud til færingerne hjem i byggerne og tager blodprøverne. De oprenser og sekventerer også DNA'et fra prøverne bagefter som de eneste på Færøerne. Normalt sendes alle blodprøver, der skal DNA-sekventeres til Rigshospitalet i København.

er at skabe en database over færingerne gener, som kan bruges til forskning. Alle færinger, der ønsker at deltage, kan få taget en blodprøve og på den måde indgå i projektet. Deltagerne melder sig altså frivilligt, og eftersom den enkelte prøve ikke i udgangspunktet bliver undersøgt for mulige sygdomme eller egenskaber, modtager de ikke tilbagemelding på deres prøve.

I stedet bliver data anonymiseret og samlet, så forskere og læger kan udtrække gener på personer med bestemte karaktertræk eller sygdomme uden at kende identiteten. Selvom data er anonymiseret for forskerne, er det altid muligt for administrationen at finde tilbage til den enkelte, for hver gang en forsker ønsker at bruge specifikke data, skal personen give tilladelse.

De mange data skal i første omgang bruges til forskning og på længere sigt til at forebygge og

danne baggrund for behandling af borgerne, ideelt set i form af personlig medicin.

Blodprøver fra alle bygger

Selvom FarGen blev besluttet allerede i midten af nullerne, tog det først for alvor fart i 2011. I de første år handlede det om at rejse penge, de etiske overvejelser og regler for datatilsynet, så projektet kunne tilrettelægges på en måde, der kunne blive til mest mulig gavn for det færøske sundhedssystem og alle borgere på Færøerne.

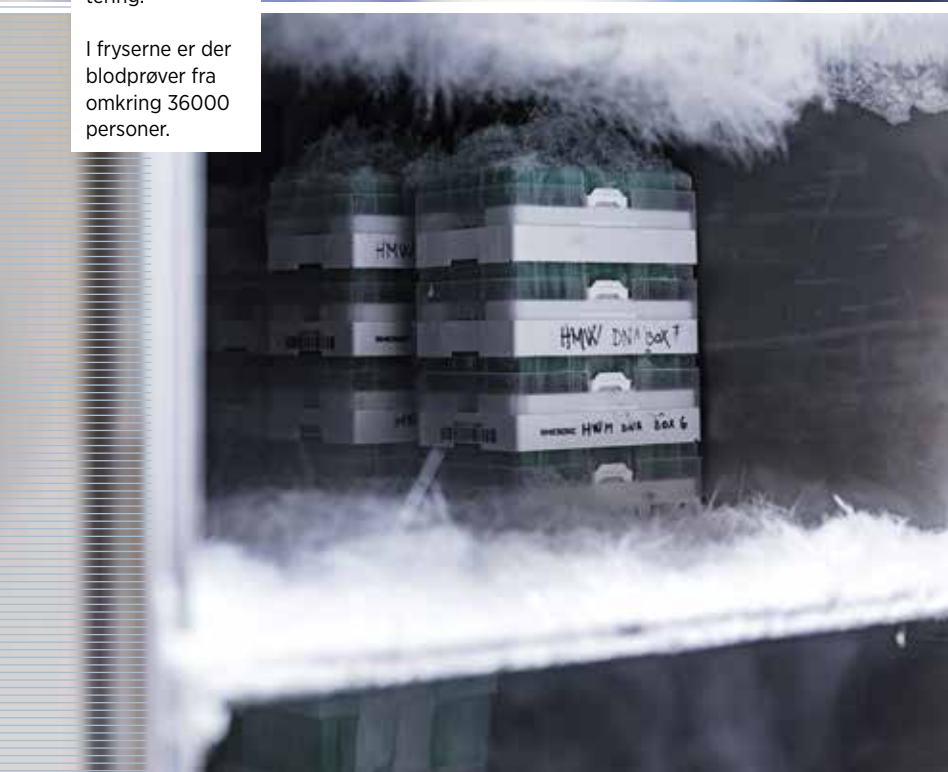
I 2015 bevilgede den danske regering 10 millioner til at genomsekventere 1.500 personers DNA og gemme det som digitaliserede data, så de kan trækkes ind og bruges sammen med de øvrige registre. Arbejdet med at tage blodprøver og sekventere dem står bioanalytiker Nina Djurhuus og hendes kollega for.

Gunnrið Jónasarsón i færd at klargøre DNA-prøver til sekventering.

I fryserne er der blodprøver fra omkring 36000 personer.

De arbejder begge på det nationale færøske hospital, Landssjúkrahúsið, men én uge om måneden er de allokert til FarGen. I september 2016 åbnedes op for, at folk kunne tilmelde sig, og i modsætning til i Danmark, hvor folk bliver bedt om at møde op på ambulatoriet, tog Nina Djuurhus og hendes kollega rundt på Færøerne.

”Vi delte landet op i otte dele, og så tog vi ud. Vi annoncerede for eksempel, at vi ville være i Klaksvik på en bestemt dato fra kl. 13 og to timer frem, og så kom folk. Vi var ude flere gange, for samlingen skal jo repræsentere hele landet. Hvis alle prøver er fra folk, der kommer fra Torshavn, så bliver det for begrænset,” fortæller Nina Djuurhus.

Det lyder måske omstændeligt, men det har også sine fordele.

”Vi har aldrig gamle prøver, der bliver sendt med post. Vi kan sætte dem direkte i fryseren. Færøerne er jo ikke så stort et land, det er ret hurtigt at komme frem og tilbage, så vi kommer ud og hjem samme dag.”

Nye og anderledes opgaver

I marts 2018 var alle 1.500 blodprøver indsamlet og DNA'et oprenset. Det svarer i gennemsnit til knap 80 prøver om måneden, som de to bioanalytikere har tappet og behandlet. Og det har været sjovt.

”Det er helt anderledes, end hvad vi laver til daglig. Vi kommer i kontakt med mennesker, og det kan vi begge to godt lide. Og så er det også virkelig rart, at vi har frihed til at planlægge arbejdet den uge. Der er ikke nogle patienter, der ligger og venter, og vi kan lægge vores arbejdstider, så det passer,” fortæller Nina Djuurhus.

Også laboratoriearbejdet varierer fra normalen. De tre uger om måneden, hvor det ikke er FarGen, der er i fokus, kan man således observere Nina Djuurhus udføre sit normale arbejde: tage blodprøver, tappe bloddonorer, behandle blodprøver i diverse maskiner og hjælpe til ved skanninger. DNA-sekventering er ikke noget, der normalt bliver udført på Færøerne. I stedet bliver alle blodprøver sendt til Rigshospitalet i Danmark, hvis de skal sekventeres.

Eller blev. For med FarGen har man investeret i udstyr, fx en NextSeq fra Illumina, der kan bruges til hel-exom-analyser. Så alle blodprøver, der hører ind under projektet, bliver sekventeret i Torshavn. På sigt er der også mulighed for hel-genomsekventering, men det bliver engang i fremtiden.

”Vi er med i hele forløbet med at oprense og sekventere DNA. Det er jo noget nyt for os og ikke noget, vi er vant til at arbejde med. Mange af de her ting er håndmetoder, og vi skal være forsigtige, så DNA'et ikke går i stykker. Vi kan for eksempel ikke sætte en prøve for kraftigt på bordet. Det er bare noget helt andet, som vi har skullet vænne os til, men det er meget sjovt,” fortæller Nina Djuurhus, der til stadighed bliver lært op i de for-

skellige step fra oprensning til udtræk af koden-
de gener og selve sekventeringen.

Det færøske referencegenom

En af målsætningerne med denne første fase af FarGen er at bruge en del af de 1.500 personers genetiske data til et færøsk referencegenom.

Et referencegenom er en slags gennemsnitsgenom for mennesker fra et afgrænset område. En person fra en færøsk familie har sandsynligvis flere genetiske fællestræk med en anden færøring end med en person fra Tyskland. Et referencegenom repræsenterer på den måde befolkningen i en bestemt begrænset geografisk egn. Det kan ses som en slags opslagsværk, som forskere og læger kan konsultere, når de skal undersøge en bestemt sygdom. Ved at sammenligne en sygs persons genom med referencegenomet kan de lettere finde ud af, hvad der er galt.

Det færøske referencegenom skal hovedsageligt sammensættes af såkaldte trioer: mor, far og barn. På den måde kan man se, om mutationer i genet er nedarvet fra forældrene eller er en ny variation. Og heldigvis har folk været meget villige til at stille op.

”Det har været nemt at få frivillige til projektet, og det har været nogenlunde jævnt fordelt over befolkningen. Dog har der været lidt flere kvinder, der har meldt sig, og der er en lidt mindre repræsentation blandt de yngste under 20 år og de ældste over 70 år. Vi oplever også en noget større tilslutning i hovedstadsområdet end ude omkring på øerne,” oplyser Katrin D. Apol, der er informationskoordinator på FarGen.

En spørgeskemaundersøgelse fra 2015 viser da også, at 83 procent af befolkningen bakker op om projektet.

Attraktiv forskning i Udkantsnorden

Ud over det rent forskningsmæssige har FarGen også til formål at skabe arbejdspladser til højtuddannede. Langt de fleste unge må rejse til udlandet for at uddanne sig, og hvis der ikke findes relevante job til dem på deres fødeøer, kommer de ikke tilbage.

”Det er tanken, at vi prøver at opbygge et forskningsmiljø på Færøerne. Når vi har denne platform, så har forskere mulighed for at få adgang til at arbejde med de her data, og det er meget attraktivt rent forskningsmæssigt,” forklarer Noomi O. Gregersen.

Det gælder også personalet i laboratoriet. Bioanalytikere må også en tur til (typisk) Danmark for at blive uddannet, og da der er flere arbejdspladser i Danmark, kan det være en forhindring for at komme tilbage.

”Som forsker er jeg meget afhængig af det store arbejde, der udføres i laboratoriet. Der ligger et kæmpe arbejde bag at forberede data, og det er vigtigt, at vi har dygtige bioanalytikere, der kan varetage det arbejde på en god måde,” understreger Noomi O. Gregersen. ■

Nina Djurhuus er i gang med at finde blodprøver frem fra -80 graders fryseren.

Sjældne genetiske sygdomme på Færøerne

Måske skal en af årsagerne til den store velvilje overfor FarGen findes i, at der på Færøerne er en bevidsthed om, at genetikken kan være fatal. Med en befolkning, der er grundlagt på få individer og uden den store indvandring, der kan skabe flere variationer i genmaterialet, er der en risiko for, at der bliver mange bærere af uheldige genmutationer.

Et eksempel er ”færøsk syge”, som er en sygdom, der kun kendes på Færøerne. Den skyldes en gendefekt, som gør, at et bestemt enzym ikke produceres i kroppen, og som resulterer i svage muskler og døvhed. Børnene overlever almindeligvis ikke 9-årsalderen. Via slægtsforskning har man fundet frem til, at sygdommen skyldes en genmutation, der opstod i bygden Oyri i 1630’erne. Alle patienter var efterkommere af en enkelt mand, der levede i denne by dengang.

I 2008 døde en ung mand af sygdommen CTD (karnitintransporterdefekt), en sygdom, som er 100 gange så hyppig på Færøerne som i Danmark. Året efter døde en ung kvinde af det samme, kun få dage efter at hun havde fået diagnosen, og mens hun ventede på behandling.

De to dødsfald skabte kæmpe debat på Færøerne og betød, at alle færing fik tilbud om at blive testet for karnitin i blodet, hvilket hver tredje af de knap 50.000 beboere valgte at gøre. I løbet af 2009 blev 100 personer på Færøerne diagnosticeret med CTD.

CTD hæmmer energiproduktionen i cellerne, og det går ud over hjerne, muskler og hjerte. Selve sygdommen er let at behandle, hvis man bliver opmærksom på den. Hvis patienten får tilført karnitin, så koncentrationen i blodet bliver normal, forsvinder alle symptomer. En teori går ud på, at fordi færing tidligere spiste meget hvalkød, som er rigt på karnitin, er det en sygdom, der først for alvor er dukket op inden for de sidste år, hvor kosten har ændret sig markant på Færøerne.

Man ved, at sygdommen er genetisk betinget, men der findes flere varianter af gendefekter, og sygdommen er i langt flere familier, end man havde forestillet sig. I dag bliver alle nyfødte testet for CTD i forbindelse med PKU-testen.

Lyngby Svane Apotek tilbyder nu en gentest til 4200 kr. i håndkøb, som kan vise, om ens medicin virker optimalt. Det er det foreløbige resultat af den spurt, som genteknologien og forskningen i personlig medicin har taget de sidste 10-15 år. Nu kan hvem som helst blive ekspert på sit eget medicinforbrug.

AF:
BERIT VIUF
videnskabsjournalist
LARS BAHL
foto

Apoteker Niels Kristensen har valgt, at hans apotek som det første i Danmark sælger gentesten PMP i håndkøb. Han oplever en interesse for testen hos kunderne, fortæller han, men prisen på 4200 kroner afholder endnu mange fra at investere i testen.

Virker din medicin?

I dag oplever en række patienter, at den medicin, som bliver ordineret fra lægen, enten har ubehagelige virkninger eller simpelthen ikke virker. Det er fordi, at vi er indrettet forskelligt genetisk. Nogle mennesker har genvariationer, der betyder, at der ikke bliver produceret nok af de enzymer, som skal aktivere et bestemt lægemiddel. Andre nedbryder måske lægemidlet for hurtigt eller reagerer med lægemidlet på en u hensigtsmæssig måde, der giver voldsomme bivirkninger.

For nyligt viste en opslået video på Lyngby Svane Apoteks facebookside, at det nu er muligt at få gentesten PMP (Personal Medicine Profile) i håndkøb.

Personlig medicin har længe været noget, som forskere og læger har talt om som fremtidens svar på ineffektive behandlinger i sundhedssystemet, men først inden for de sidste par år er viden blevet så gængs, at man for alvor kan begynde at bruge personlig medicin klinisk. Og med en gentest i håndkøb, er det ikke længere blot til at skræddersy behandlinger i forbindelse med hospitalsindlæggelser, men også til at gøre medicin ordineret af den praktiserende læge mere effektiv.

På Lyngby Svane Apotek, som er det første apotek i landet, der tilbyder testen, gennemfører farmaceuterne et uddannelsesforløb, så de er klædt på til at orientere patienter i gentesten.

Apoteker Niels Kristensen forklarer:

”Når patienten har fået rapporten og opsummeringen af, hvad testen viser, kan vedkommende komme ned hos os og få forklaret det på godt dansk af en af vores farmaceuter. Patienten kan så tage det med til sin læge, som kan bruge det til at finde det rigtige lægemiddel med det samme eller skifte produkt eller dosis. I øjeblikket er det sådan, for eksempel på blodtryksmedicin, at man ofte prøver flere forskellige produkter, inden man finder det, der egner sig bedst til den enkelte, og her giver gentesten et lidt mere kvalificeret udgangspunkt for, hvad man skal behandle med.”

Det er virksomheden Genetelligence, der står bag testen PMP. Lona Christrup er Professor Emerita i farmakologi på KU og ansvarlig for Forskning & Udvikling hos virksomheden. Hun forklarer om de genetiske test:

”Man kan dele de her testtyper op i tre. Der er dem, hvor du kan se, hvilken historik vi har, hvem der er vores far og mor og så videre langt tilbage. Så er der dem, hvor man kan se, om man er disponeret for nogle specifikke sygdomme. Og så er der dem, hvor man kigger på de gener, hvor man har en forventning om, at de vil have en indflydelse på medicins effekt. Det er udelukkende disse gener vi tester med PMP,” Lona Christrup.

PMP TESTEN

undersøger hovedsageligt genvariationer, der har betydning for en række metaboliserende enzymer. Derudover undersøges for en transportør af statiner, en markør, der tester for følsomhed over for morfin, samt en markør for visse interferoner, der bruges i cancerbehandling.

Analysen kan bruges livet igennem

Princippet er simpelt. Borgeren køber en kit på apoteket, og når hun kommer hjem, laver hun et kandskrab, som forsegles og sendes i en allerede adresseret kuvert. Prøven analyseres, og resultaterne samkøres med en database udarbejdet af forskere fra Toronto Universitet i Canada, og indeholder en gennemgang af, hvordan 180 lægemiddelstoffer reagerer med forskellige enzymer i kroppen. Det er en liste, der hele tiden udvides, efterhånden som forskning på sammenhæng mellem gener og lægemidler bliver større.

Det hele resulterer automatisk i en rapport over, hvilke lægemiddelstoffer personen med netop disse genvariationer skal være opmærksom på. Enten fordi stofferne ikke virker, fordi de giver bivirkninger, eller fordi de reagerer anderledes, når de tages sammen med andre typer af medicin.

"Når vi har fået rapporten, udarbejder vi det, der kaldes et Patient Brev, som beskriver, hvad testen aktuelt betyder for den enkelte patients medicin. Det er så farmaceuterne på det apotek der har bestilt testen, der giver patienten en grundig gennemgang af, hvad netop hendes aktuelle genvariationer betyder for evnen til at omdanne medicinen til aktiv behandling," fortæller Lona Christrup.

Når en person én gang har taget testen, har vedkommende adgang til Genetelligences portal og kan gå ind og se de opdateringer, der kommer. For listen med lægemidler udvides hele tiden, efterhånden som de undersøges, ligesom viden om genvariationer konstant forbedres.

"I øjeblikket tester vi for 47 gener for variationer. Internationalt er der kun viden nok om de 14, men det går stærkt, og om et år har vi måske oplysninger om 20 af de 47 gener," forklarer Lona Christrup.

Bioanalytikere står for testen

Man kunne frygte, at en gør-det-selv-test ikke er præcis nok. Men det er faktisk bioanalytikere på Statens Serum Institut (SSI), der står bag analysen. Kandskrabet bliver nemlig sendt videre til SSI, der tager sig af genotyperingen. Da det er dna fra spyt, skal der meget til, før prøven ikke kan analyseres. Michael Christiansen, leder af Molekylær Medicin på Afdeling for Medfødte Sygdomme på SSI forklarer:

"DNA er meget holdbart. Man kan selvfølgelig risikere, at der ikke er nok DNA, eller at det er ødelagt, men så får man bare ikke noget resultat. Man får ikke et *forkert* resultat, hvis den har stået hjemme på radiatoren, som man kan risikere med en blodprøve, hvor der skal måles nogle værdier."

Det videre forløb har SSI dog ikke noget at gøre med.

"Vores rolle er udelukkende at udføre den laboriemæssige side af sagen. Vi hjælper virk-

somheden med at lave genotyperingen, og det arbejde udføres af bioanalytikere," fastslår Michael Christensen.

Derfor reagerer vi forskelligt på medicin

Menneskets genom/DNA består af tre milliarder nukleotider der kommer i fire udgaver A, C, G og T. De er organiseret i bestemte mønstre i dna-strengene, og på nogle positioner kan rækkefølgen af nukleotider variere ganske lidt fra person til person. Denne variation kaldes SNP (single nucleotide polymorphisms).

SNP'er er almindelige, og er det, der gør os forskellige. Det er for eksempel dem, der afgør, at nogle har blå øjne og andre grønne eller brune. De forekommer i gennemsnit for hver 300. nukleotid. Ethvert menneske har altså rundt regnet 10 millioner SNP'er i sit genom. Mange af dem, har kun en funktion, hvis helt særlige situationer opstår.

Nogle SNP'er sidder et sted i DNA'et, der koder for et enzym eller en receptor. Sådanne SNP'er har betydning for, hvor meget enzym, der produceres i cellen eller cellens evne til at binde bestemte stoffer.

Hvis det drejer sig om nogle enzymer, som skal nedbryde aktivstofferne i et lægemiddel eller sikre, at et aktivstof binder sig til en receptor, kan det have indflydelse på, om lægemidlet overhovedet er effektivt hos den enkelte person. Det kan også omvendt påvirke kraftigere end hos gennemsnittet af befolkningen, og dermed giver bivirkninger.

Det har den konsekvens, at nogle patienter, der ellers udadtil er meget ens både hvad angår udseende og livsstil, kan have meget forskellige reaktioner på et lægemiddel.

Det er sjældent blot en enkelt SNP, der er afgørende, men kombinationen af flere forskellige SNP'er i et gen. For at finde ud af, om bestemte lægemiddelstoffer har effekt, må forskerne prøve sig frem i meget store populationer.

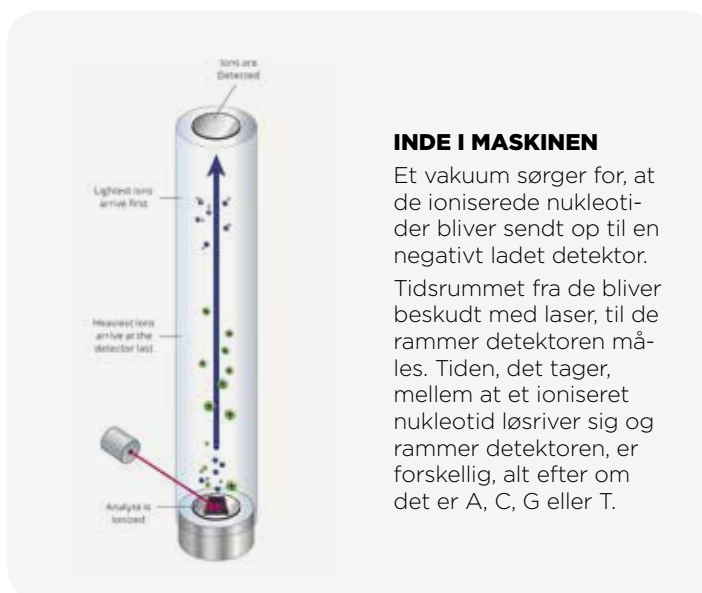
For eksempel har forskere undersøgt store grupper af personer, der alle har risiko for at udvikle blodpropper. Majoriteten af patienterne kan få reduceret risikoen ved at få det blodfortyndende lægemiddel Clopidogrel. Men det virker bedre hos nogle end hos andre. Og der er også en gruppe patienter, der slet ikke responderer på medicinen.

Clopidogrel omdannes til aktivt lægemiddel ved hjælp af enzymer, som produceres af generne CYP2C9 og CYP3A4. Det omdannede Clopidogrel binder sig til en receptor på overfladen af blodpladerne og modvirker, at blodpladerne samles til en blodprop.

Hos nogle hæmmes blodproptendensen dog ikke, selvom patienten tager lægemidlet. Ved at sekventere flere tusinde personers DNA, har forskere fundet ud af, at bestemte SNP'er i de to gener forhindrer aktivering af Clopidogrel, og

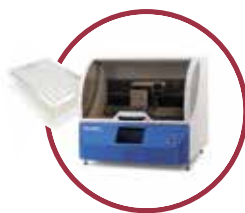
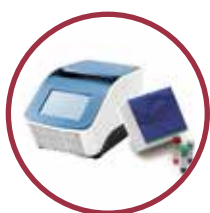
Testen er simpel for forbrugeren. Man tager et kandskrab, som forsegles og sendes i en allerede adresseret kuvert.

INDE I MASKINEN

Et vakuum sørger for, at de ioniserede nukleotider bliver sendt op til en negativt ladet detektor. Tidsrummet fra de bliver beskudt med laser, til de rammer detektoren måles. Tiden, det tager, mellem at et ioniseret nukleotid løsrives sig og rammer detektoren, er forskellig, alt efter om det er A, C, G eller T.

Workflow

STEP 1 PCR OG PRIMING

Når kandskrabet bliver modtaget, isoleres og doseres DNA'et og de eksisterende SNP'er mandedobles via PCR. De ubrugte nukleotider skylles væk med alkalisk phosphatase.

STEP 2 OVERFØRSEL AF PRØVE

Prøverne transporteres enten med en pipette eller der bruges en Nanodispenser RS1000 til at placere dem i en SpectroCHIP® Array, hvor de tilføres en opløsning, som får dem til at krystallisere.

STEP 3 IONISERING

Prøven, der nu er krystalliseret i chip'en, sendes ind i en MassARRAY Analyser, der gennemstråler chip'en med en laser. Laseren gør, at SNP-molekylernes elektroner rives løs. Det betyder, at molekylerne bliver positivt ladede (ioniserede).

STEP 4 ANALYSE

Resultaterne sendes til et softwaresystem, hvor de forskellige tidsmålinger danner et billede af præcis, hvilke variationer (SNP) genet indeholder.

derfor har lægemidlet kun ringe eller ingen effekt.

PMP testen afslører, om en person har netop de genvariationer. Og det er derfor, at den kan være en hjælp til patienter, der ikke rigtig trives med den medicin, de får.

Det kan testen bruges til

"Testen giver ikke svar på alting endnu. Men det er en start. Den udvikles stadig hele tiden og kan allerede nu hjælpe patienter til at komme i behandling hurtigere, og det kan spare nogle patienter for pinefulde forløb og bivirkninger," fortæller Lona Christrup.

Alle data fra testen er borgerens ejendom og ikke noget, der ligger i det offentlige system. I stedet er rapporten lagret på Genetelligence krypterede servere, hvor borgeren har adgang via en personlig kode. Borgeren kan give sundhedsprofessionelle adgang til at kigge i rapporten.

"En patient kan sige til os, at den praktiserende læge gerne må få adgang, eller apoteket må få

adgang. Tilladelsen kan til enhver tid trækkes tilbage," fortæller Lona Christrup.

I Canada blev der i 2016 foretaget et mindre studie* hvor man har undersøgt 100 patienter med problemer med medicineringen, der via apoteket fik en lignende gentest. I 60 procent af tilfældene førte testen til en ændring af terapi (medicin), og 14 procent fik ændret dosis**.

Normalt kender lægen de gængse midler til at behandle de almindelige sygdomme som forhøjet blodtryk, diabetes og mavesår. Og hvis ikke, kan lægen slå op i et lægemiddelkatalog, hvor de også kan læse om kendte bivirkninger etc.

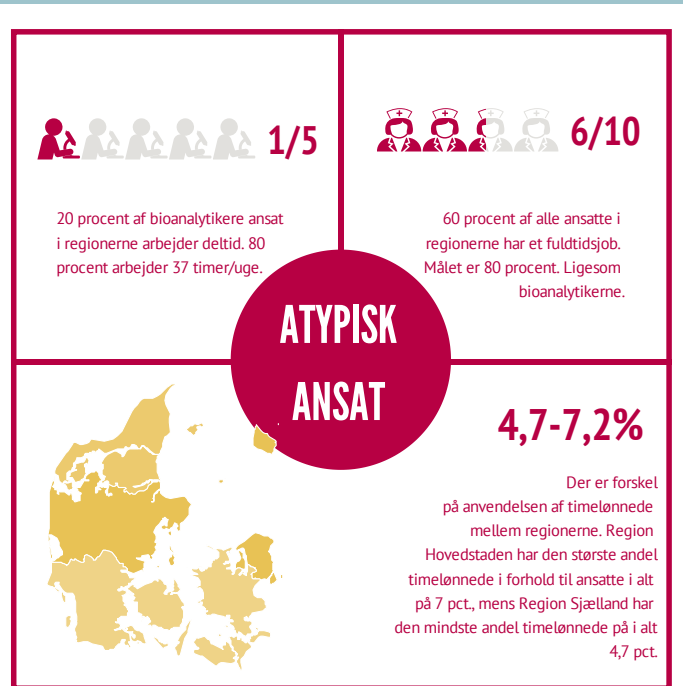
"De praktiserende læger, vi har talt med, ser det som et godt skridt. De ved godt, at der er biologiske varianter, som der skal tages hensyn til, men har ikke noget redskab til at finde frem til, hvilken variant den enkelte patient har. Det kan de få at vide gennem vores rapport. Og apotekerne ser det som en god mulighed for at få en fornuftig dialog med lægerne," fortæller Lona Christrup.

*Kilde: Pastergiou John, Tolios Peter, Li Wilson, Li Jane; The Innovative Canadian Pharmacogenomic Screening Initiative in Community Pharmacy (ICANPIC) study, Journal of the American Pharmacists Association 57 (2017) 624-629.

**Patienterne fik følgende typer af medicin: Clopidogrel, statiner, antidepressiver, opoider, Wafarin, protonpumpenhibitorer.

Bioanalytikere på deltid og andet atypisk

Forhandlingsfællesskabet og Danske Regioner har undersøgt udbredelsen af forskellige "atypiske" ansættelsesformer. Atypiske ansættelser adskiller sig ved ikke at være fastansættelser med 37 timer/uge. Fra oktober 2018

Danske Regioner og Forhandlingsfællesskabet er enige om at skabe et fælles vidensgrundlag om brugen af forskellige ansættelsestyper i regionerne. Formålet med analysen er at kortlægge udbredelsen og udviklingen i forskellige ansættelsestyper, som adskiller sig ved ikke at være fastansættelser med en beskæftigelsesgrad på 37 timer pr. uge.

navnenyt

Nyt i fagbladet

I fagbladets redaktion synes vi, at navnestof er rigtig interessant. Hvem har haft jubilæum, hvem har fået et nyt spændende job eller måske fået en pris for sit arbejde? Vi bringer meget gerne nyhederne, men vi har brug for jer læsers hjælp. Vi ved nemlig kun det, som I fortæller os.

Så hjælp os og send dit bidrag til navnenyt i fagbladet på dbio.dk/Navnenyt.aspx

Er du i tvivl om noget?

Kontakt redaktør

Jytte Kristensen, jkr@dbio.dk

NY LEDENDE BIOANALYTIKER

Bettina Friis Olsen er tiltrådt som ledende bioanalytiker på Klinisk Biokemisk Afdeling på Nordsjællands Hospital og er fremover en fast del af afdelingsledelsen

PRIS TIL STUDERENDE

Studerende fra Professionshøjskolen Absalon, heriblandt bioanalytiker **Olga Nygreen**, har vundet idékonkurrencen for Videregående Uddannelser ved Danish Entrepreneurship Award 2018 for en såkaldt "klog flaske", som kan hjælpe mod dehydrering.

Bioanalytikernes Uddannelses- og Forskningsfond

Penge fra fonden

Står du over for:

- at etablere eller deltage selvstændigt i et udviklings- eller forskningsprojekt
- en uddannelse med særlig betydning for fagets udvikling
- deltagelse i kongresser, seminarer mv. med selvstændig præsentation
- uddannelsesophold i udlandet som en del af din bioanalytikeruddannelse

– så har du muligheden for at søge penge i Bioanalytikernes Uddannelses- og Forskningsfond.

Fondens overordnede formål er at være et dynamisk redskab i udviklingen af bioanalytikerfaget.

Fonden ledes af en bestyrelse på syv medlemmer.

Der uddeles midler to gange om året med ansøgningsfrist henholdsvis den 1. marts og den 1. oktober.

Formand for fondsbestyrelsen:

Martina Jürs, Formand for Danske Bioanalytikere

Sekretær for fondsbestyrelsen:

Charlotte Lorentzen,
tlf. 44 22 32 45
clo@dbio.dk

**Ansøgnings-
FRIST**
1. marts
2019

Særligt ansøgningskema og retningslinjer for tildeling hentes på:

www.dbio.dk/uddannelse-og-karriere/fondpris

BEMÆRK: Ansøgere skal benytte det officielle ansøgningskema, og alle felter i skemaet SKAL være udfyldt for at komme i betragtning.

Kun ansøgninger, der er modtaget rettidigt i Danske Bioanalytikeres sekretariat, vil komme i betragtning!

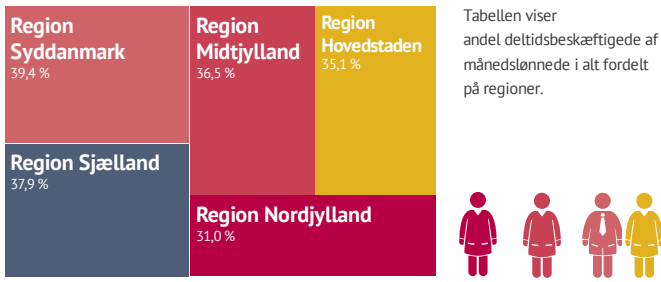
RETTELSE: I omtalen af uddelinger fra fonden i sidste nummer af fagbladet havde der indsneget sig en fejl i et projekts titel.

Det rigtige er: Udviklingsbioanalytiker Bente Moos Lindberg Callesen, KIBA – Kolding, Sygehus Lillebælt, Kolding Sygehus

Ansøgning: Projekt: "Barnets vej i blodprøvetagning" / Bevilling: Kr. 35.700 til dækning af dataindsamling og analyse (slutmåling).

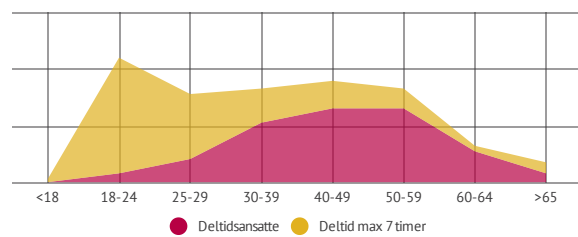
DELTID I REGIONERNE

Kilde: KRL.dk, Forhandlingsfællesskabet og Danske Regioner, oktober 2018

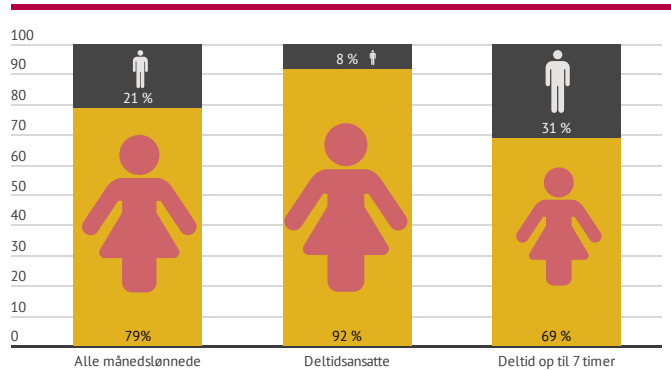

Aldersfordeling

I nedenstående figur sammenholdes aldersfordelingen for alle deltidbeskæftigede og deltidbeskæftigede med max 7 timer/uge med hinanden. Figuren illustrerer, at der er relativt set er flere yngre medarbejdere blandt de deltidbeskæftigede med 0-7 timer om ugen. Ofte studerende i studiejob.

DELTID: ALLE MÆND VS. KVINDER

Kønsfordeling for månedslønsbeskæftigede, deltidbeskæftigede og deltidbeskæftigede med 0-7 timer om ugen.

spørg dbio

Spørgsmål:

Jeg har hørt, at der kommer en ny ferielov, hvad betyder det for mig?

Svar:

Ja, det er korrekt, at der er vedtaget en ny ferielov, der gælder fra 1.9.2020. Nedenfor kan du læse hovedpunkterne i loven.

Du skal være opmærksom på, at loven alene regulerer 1.-5. ferieuge, mens reglerne om 6. ferieuge, ekstra ferietillæg mv. vil følge af din overenskomst. Her er reglerne endnu ikke på plads, men du vil kunne læse mere på dbio.dk, så snart de er.

Nuværende regler: Forskudt ferie

I Danmark er der i dag forskudt ferie. Det betyder, at du optjener ferie i kalenderåret fra 1. januar til 31. december, men at du først kan holde ferien fra 1. maj til 30. april året efter. Der kan dermed gå op til 16 måneder, fra du har optjent ferien, til du kan holde den.

Nye ferieregler: Samtidighedsferie

Med den nye ferieordning optjener og afvikler du din ferie på samme tid i perioden fra 1.9. til 30.8. året efter, det vil sige over en periode på 12 måneder - det kaldes ferieåret. Du har dog mulighed for at afholde ferien i yderligere 4 måneder, i perioden fra 1.9. til 31.12. året efter, dvs. i alt 16 måneder - det kaldes ferieafholdelsesperioden.

Det betyder fx, at den ferie, du optjener i februar måned, allerede kan afholdes i marts måned samme år.

Overgangen til de nye regler

Inden den nye ferieordning træder i kraft, ind-

føres en overgangsordning. Formålet er at sikre, at overgangen mellem den nuværende og den nye ferieordning sker så smidigt som muligt, og at de to systemer "ensrettes."

Hvis ikke der indføres en overgangsordning, vil du, når du overgår til den nye ferieordning med samtidighed, have optjent ferie efter de gældende regler, som endnu ikke er afholdt. Samtidig vil du på overgangstidspunktet begynde at optjene ny ferie. Samlet vil det betyde, at du vil få op til to års betalt ferie (svarende til ti uger) i det første år med samtidighedsferie.

Hvad indebærer overgangsordningen?

For at undgå, at der kan afholdes dobbelt ferie i overgangsperioden, "indefrys" ferie, der er optjent i perioden fra den 1. september 2019 til den 31. august 2020. Denne ferie kan ikke afholdes eller udbetales, før du forlader arbejdsmarkedet.

Det svarer til, at du med den nuværende ferieordning får udbetalt det sidste års optjente ferie, når du forlader arbejdsmarkedet. Du mister derfor ikke noget.

Hvad sker der med de "indefrosne" feriemidler?

De feriepenge, der indefrys, kan arbejdsgiver beholde i virksomheden, eller arbejdsgiver kan vælge at indbetale dem til en særlig fond, "Lønmodtagernes Fond for Tilgodehavende Feriemidler" (fonden).

Uanset om de tilgodehavende feriemidler indbetales eller forbliver hos arbejdsgiver, så indekseres de med den samme sats, og de er sikrede mod arbejdsgivers eventuelle konkurs.

Hvad med 6. ferieuge mv.?

Reglerne om 6. ferieuge mv. følger af de overenskomster eller individuelle aftaler, der regulerer netop dit ansættelsesforhold. Her er der ikke et krav om samtidighed, hvorfor de fortsat kan følge de gældende regler om forskudt ferie.

På såvel det statslige som det regionale område blev det ved OK 18 aftalt, at 6. ferieuge følger de hidtidige regler. Så snart de endelige aftaler er på plads vil du kunne finde dem på www.dbio.dk.

Har du flere spørgsmål?

Danske Bioanalytikere anbefaler, at I allerede nu på jeres arbejdspladser snakker om, hvordan den nye ferielov påvirker netop jeres ferieafholdelse i overgangsperioden. Derfor har dbio siden foråret 2018 holdt en række orienteringsmøder for tillidsrepræsentanter og ledere i alle de fem regioner. Har du spørgsmål til den nye ferielov kan du derfor altid spørge din repræsentant. Du finder kontaktoplysningerne på www.dbio.dk/findos.

Du kan også læse mere om den nye ferielov på www.dbio.dk

SARA BECK JOCHUMSEN
KONSULENT I DBIO

NÅR TIDEN ER KNAP

- *Undgå unødvendig isolering*
- *Spar sengepladser*
- *Rigtig behandling fra start*

Vi beder om en GeneXpert test.
Så får vi svar på 45 minutter og behøver
kun at isolere de der virkelig er positive.

Nu har vi ingen isolationsrum tilbage for
vores mistænkte VRE positive patienter.
Hvad skal vi gøre?

Healthcare Associated Infections

Xpert® MRSA NxG	Xpert® C. difficile BT
Xpert® SA Nasal Complete	Xpert® vanA/vanB
Xpert® MRSA/SA SSTI	Xpert® Norovirus
Xpert® MRSA/SA BC	Xpert® Carba-R

Critical Infectious Diseases

Xpert® MTB/RIF Ultra	Xpert® Ebola
Xpert® EV	Xpert® Xpress Flu/RSV